

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Szellemi termék 3

Képzési anyag

UNIVERSITATEA
BABEŞ-BOLYAI

Eötvös Loránd
Tudományegyetem

UNIVERSITY OF
THESSALY

MUSEUM
OF CYCLADIC
ART
NICHOLAS AND DOLLY
SOULANDRE FOUNDATION

BM
network

A ToMiMEUs: Towards a Multisensory and Inclusive Museum for Individuals with Sensory Disabilities (No: 2019-1-RO01-KA202-063245) (Multiszenzoros, inkluzív muzeum érzékszervi fogyatékkal élő személyek számára) projekt az Európai Unió Erasmus+ programja támogatásával jött létre..

A ToMiMEUs: Towards a Multisensory and Inclusive Museum for Individuals with Sensory Disabilities (No: 2019-1-RO01-KA202-063245) (Multiszenzoros, inkluzív muzeum érzékszervi fogyatékosággal élő személyek számára) projekt az Európai Unió Erasmus+ programja támogatásával jött létre..

Koordinátorok és szerzők

Charikleia Kanari, Magda Nikolarazi, Vassilis Argyropoulos, & Maria Papazafiri

Közreműködők

Bosznia- Hercegovina

Görögország

Magyarország

Farkas Réka

Bangó Aliz

Dobinszki Csilla

Babinecz Sándor

Gál Boglárka

Románia

Andrea Hathazi

Ioana Letiția Șerban

Cristina Bălaș- Baconschi

Marian Pădure

Törökország

Ruhan Çelebi,

Ayhan Ufuk KINIK

Projekt azonosítás

Key Action:	Együttműködés az innováció és a bevált gyakorlatok cseréje terén
Action Type:	Szakképzési stratégiai partnerségek
Grant Agreement No.:	2019-1-RO01-KA202-063245
Coordinating Organization - Full Legal Name	Transylvanian Museum of Ethnography (Erdélyi Néprajzi Múzeum (Románia))
Intellectual Output 3	Képzési anyag szakemberek számára Dizájn, Tartalom és Kivitelezés, Megvalósítás
Leading Organization	University of Thessaly
Date:	2021

Tartalomjegyzék nbv

Projekt azonosítás	5
1. Összefoglaló.....	9
2. Múzeumi dolgozók érzékszervi fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos tapasztalatai, igényei	10
2.1 Fókuszcsoporthok gyakorlati tudása.....	11
3. A képzési útmutató céljai.....	13
4. Hogyan használjuk a képzési anyagot?	14
5. A Képzési Anyag struktúrája – Tartalom – Dizájn	15
MODULE I	17
6. Modul I: Bevezetés – A képzési anyag alapfogalmai, elméleti keretei	19
6.1. Lépések a múzeum fogalmának újraértelmezése felé.....	20
6.2. A fogyatékossgal szociális modelljw	21
6.3. Hozzáférés és akadálymentesítés.....	22
6.4. Egyetemes tervezés	25
6.5. Egyetemes tanulás-tervezés	27
6.6. Differenciált instrukciók.....	29
6.7. Multiszenzoros tanulás.....	30
MODUL II	31
7. Modul II: Érzékszervi fogyatékossgal élő személyek.....	33
7.1. Érzékszervi fogyatékossgal élő személyek - Körvonalazás– Definiálás - Értelmezés	33
7.2. A társbetegség vagy több érzékszervet érintő fogyatékossgal elemi.....	37
7.3. Siketvakság: a duális sérülés egyik különleges példája	38
7.4 Akadályok: típusok és következmények	39
7.4.1 Korlátok és konfrontáció.....	41

MODUL III	45
8. Modul III: Elmélet és gyakorlat összehangolása	47
8.1. A hozzáférés / akadálymentesítés fogalmak értelmezése, elemzése múzeumi kontextusban	48
8.2. Bizonyítékon alapuló tanulmányok - Tér tudatosság - Tájékozódás és közlekedés.....	49
8.3. Bizonyítékokon alapuló tanulmányok - A múzeum tárlataihoz való akadálymentes hozzáférés eszközei.....	55
8.4. Bizonyítékokkal alátámasztott tanulmányok - Kisegítő technológiai eszközök	64
Felhasznált források.....	70

1. Összefoglaló

Jelen szellemi termék (IO3: Training Material for Professional Development Course – Design, Content, and Implementation), (KIO3. Képzési anyag szakemberek számára – Dizájn, Tartalom és Kivitelezés, Megvalósítás) az Erasmus+ Program “ToMIMEUs: Towards a Multisensory and Inclusive Museum for Individuals with Sensory Disabilities” (No: 2019-1-RO01-KA202-063245) című projekt keretében készült az Európai Unió támogatásával. A Projekt koordináló partnere az Erdélyi Néprajzi Múzeum (Románia) és e szellemi termék vezető szerkesztője a University of Thessaly (Görögország).

A ToMIMEUs Project jóváhagyott javaslatai értelmében jelen szellemi termék (IO3) az alábbiakban felsorolt szellemi termékek eredményei alapján készült és fogalmaz meg feladatokat:

- Szellemi termék 1 (IO1): Felmérés. Az IO1 összefoglalja az érzékszervi fogyatékossgal élő személyek (látás- és hallássérült) szempontjából megvalósítható múzeumi akadálymentesítés szintjeit. A Felmérés (Scoping IO1) irodalmi áttekintésen és összegyűjtött joggyakorlatokon, valamint a résztvevő országok példáin alapul (Románia, Görögország, Magyarország, Törökország és Bosznia-Hercegovina) a múzeumi akadálymentesítést, valamint az érzékszervi fogyatékossgal élő személyek szükségleteit érintő kérdésekre fókuszál vizsgálatok kontextusában. Tárgyalja továbbá a múzeum dolgozóinak akadálymentesítéssel kapcsolatos tudásra, ismeretekre vonatkozó igényeit.
- Valamennyi partnerország múzeumi dolgozói körében végzett felmérés, ami a dolgozók érzékszervi fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos tapasztalatokra, szükségleteiket bemutató képzés iránti igényre összpontosít. A felmérés egy kérdőívvel zárult, amely öt nyitott kérdést tartalmazott. Az eredmények felhasználásra kerültek jelen szellemi termék fejlesztési programjának kidolgozása során.

A IO3 Szellemi terméket alkotó szervezetek (jelezve a Projektet koordináló és a Szellemi termék munkáit irányító szervezetet) a következők:

1. Erdélyi Néprajzi Múzeum (Projekt koordinátor)
2. University of Thessaly
3. Babes-Bolyai Egyetem

4. Eötvös Loránd Tudományegyetem
5. Istanbul Medeniyet University
6. Nicholas and Dolly Goulandris Foundation Museum of Cycladic Art
7. Hagyományok Háza
8. TCDD 1st Regional Directorate
9. Atomo Ro SRL
10. Balkan Museum Network

A Szellemi termék a következő témákat, kérdéseket érinti: a. múzeumi dolgozók tudása, ismeretei érzékszervi fogyatékosággal élő személyek szükségleteivel kapcsolatban, b. a képzési anyag célja, relevanciája, használhatósága, c. a képzési anyag mindegyik moduljának rövid, tematikus bemutatása és d. területek tartalmi összefoglalója.

2. Múzeumi dolgozók érzékszervi fogyatékosággal élő személyekkel kapcsolatos tapasztalatai, igényei

A ToMIMEUS projekt fókuszpontjában a múzeumi terek, és programok érzékszervi fogyatékosággal élő személyek számára akadálymentes hozzáférése áll. Az elméleti keret hangsúlyozza a fogyatékosággal élő személyek csoportjainak, valamint a múzeumlátogatások társadalmi kontextusainak heterogenitását (Falk & Dierking, 2013). Érzékszervi fogyatékosággal élő személyek lehetnek önálló múzeumlátogatók, speciális, érzékszervi fogyatékosággal élő csoportok tagjai, például, látássérültek, vakok, hallássérültek, siketek speciális iskoláinak diákjai stb., vagy fogyatékos és nem fogyatékos csoportok, például inkluzív vagy integrált oktatási környezet diákjai, családok (Argyropoulos & Kanari, 2015; Kanari & Argyropoulos, 2014; Nikolarazi, Kanari, & Marschark, 2020; Reich et al., 2011). E diverzitás figyelembevétele kihívást jelent a múzeumok alkalmazottainak a programokhoz és a szolgáltatásokhoz való akadálymentes hozzáférés tekintetében.

Múzeumi dolgozók képzése az akadálymentes hozzáférés és fogyatékosággal kapcsolatos szemléletváltás témakörében a múzeumok irányelveinek és szabályzatának döntő, kritikus paramétere. (Argyropoulos, Kanari & Chamonikolaou, 2017; Argyropoulos, Nikolarazi, Kanari, & Chamonikolaou, 2016; Partington-Sollinger & Morgan, 2011).

A ToMIMEUS projekt keretében a múzeumi alkalmazottak igényeinek és prioritásainak mérlegeléséhez a fogyatékossgal élő, beleértve az érzékszervi fogyatékossgal élő személyek akadálymentes múzeumi hozzáférését célzó vizsgálata fontos kiindulópontot jelentett, és szerepet játszott a projekt kimeneti eredményeinek elemzése, valamint a projekt tevékenységeinek tervezése és megvalósítása során. A fejlesztést célzó dokumentum (IO3) az első (IO1) szakasz eredményeire és egy, a múzeumi alkalmazottak képzéssel kapcsolatos igényein és tapasztalatain alapuló felmérésre, kutatásra épül. Az első szakasz (IO1) eredményei számos, különféle természetű nehézségre és kihívásra hívták fel a figyelmet, és tanácsokat fogalmaztak meg a múzeumok akadálymentes hozzáféréseinek előmozdítása érdekében.

2.1 Fókuszcsoporthok gyakorlati tudása

Mint fentebb már említettük, e képzési anyag (IO3=SZT3) fejlesztésének, kidolgozásának része volt összegyűjteni a múzeumi dolgozok megfigyeléseit, tapasztalatait, élményeit, tanácsait.

A résztvevő múzeumi dolgozók különféle tapasztalatai, megjegyzései, nehézségei és tanácsai a következő paraméterek szerint foglalhatók össze az érzékszervi fogyatékossgal élő személyek számára inkluzív múzeumok megvalósítása érdekében:

Múzeumi dolgozók tanácsai érzékszervi és egyéb fogyatékossgal élő személyek számára egyenlő esélyű hozzáférést biztosító múzeumi dolgozók képzéséhez:

✓ **Hozzáférés, könnyítések és intézkedések/múzeimi infrastruktúra és eszközök:**

Akadálymentes képzési anyagok és eszközök biztosítása, például, Braille-írásos, valamint idegen nyelvű információ, állandó tapintható kiállítások, kópiák, és kézbe vehető kiállítási tárgyak, a múzeumi térben történő tájékozódás és közlekedés megkönnyítése, fizikai megközelíthetőség és térbeni elrendezés, akadálymentes, feliratozott videók,

megfelelő, akadálymentes nyomtatott anyag, (pl.: nagyméretű betűs nyomtatás, érthető, követhető olvasható anyag, vizuális tartalom, mint például képek, stb.), tájékozódást segítő térképek, tapintható térképek audioguide-ok, audiovizuális segédeszközök, akadálymentes honlapok, akadálymentes online források, új, továbbá segítő technológiák alkalmazása, audiónarráció, jelnyelv, és általában az érzékszervi fogyatékossgal élő személyekkel történő kommunikációt segítő eszközök stb..

Múzeumi programok/tevékenységek

Speciális, tervezett programok/ tárlatvezetés, inkluzív gyakorlatok és programok fogyatékossgal élő és nem fogyatékos személyekből álló csoportok számára, kreatív művészetekhez kapcsolódó releváns, javasolt módszerek, tevékenységek, zene, tánc, több érzékszervet érintő tevékenységek, fogyatékossgal élő és nem fogyatékos csoportok tagjainak aktivizálása, a múzeumpedagógiai programok, tárlatvezetések időtartama, helyénvaló viselkedés, és releváns nyelvhasználat, egyetemes tervezés.

Múzeumi dolgozók képzési igényei:

Múzeumi dolgozók fogyatékossgal élő személyek általános, fogyatékossgal-specifikus jellemző tulajdonságaival és szükségleteivel kapcsolatos kérdésekre fókuszáló képzése, a fogyatékossgal szociális modelljét alapul vevő szemináriumok, workshopok, és általában az akadálymentes hozzáférés attribútumai

Egyetemes tervezés és alkalmazásai inklúzió és az inkluzív gyakorlatok fejlesztését célzó tevékenységek és programok, továbbá a múzeumok specialitása, profilja, közönségének fejlesztése, interpretációs stratégiái a Fogyatékos Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény figyelembevételével.

Tanárképzés

Szemléletformálás és képzés a múzeumpedagógia területén, a múzeumi környezetben történő tanulás kvalitatív tulajdonságai és hatékony módszerei érzékszervi fogyatékossgal élő gyermekek számára.

Együttműködés

Különbéle érzékszervi fogyatékos személyeket tömörítő szervezetekkel, hivatásos szakértőkkel, karrier tanácsadó szakemberekkel, érintett szülőkkel való kooperáció, hálózatok fejlesztése, folyamatos fenntartása gyógypedagógiai intézményekkel, speciális iskolákkal, gyógypedagógusokkal a fogyatékossgal élő személyek számára akadálymentes múzeumpedagógiai programok tervezése, lebonyolítása és értékelése.

Hálózatépítés, hálózatfejlesztés

Valamennyi fentemlített aspektus hangsúlyozza a múzeumi dolgozók szemléletformáló képzésének szükségességét az akadálymentes hozzáférés, pl.: egyetemes tervezés, és az egyetemes tervezés az oktatásban elméleti kereteit bemutató kérdések tárgykörében. Mindemellett szükséges az intézmények közötti folyamatos, interdiszciplináris hálózatépítés, együttműködés fejlesztése.

3. A képzési útmutató céljai

A képzési anyag célja, gyakorlati, követhető, érthető és hasznos információkkal szolgálni múzeumi tevékenységek széles skáláján dolgozó szakemberek számára az akadálymentes hozzáférés előmozdítása érdekében. A képzési anyag tematikus területei összhangban vannak az ENSZ Fogyatékos Személyek Jogairól szóló 2006-ban született Egyezmény tartalmával (UN, 2006) és a múzeumok multidimenziós oktatási és szociális szerepét rögzítő dokumentumban foglaltakkal (Black, 2005, 2012). A képzési anyag koncepciója biztosítani a múzeumok folyamatos és szisztematikus akadálymentes hozzáférésének fejlesztését érzékszervi és egyéb fogyatékossgal élő személyek számára (Weisen, 2008).

Jelen képzési anyag céljai megegyeznek a ToMIMEUS Projekt céljaival, így, a múzeumi dolgozók megismerik és tudatosan alkalmazzák az érzékszervi fogyatékossgal élő személyek számára akadálymentes hozzáférés és inklúzió elméletét

és gyakorlatát múzeumi és fogyatékoság-specifikus körülmények között, továbbá képesek globális és lokális kontextusokban gondolkodni az inklúziót illetően.

E, múzeumi szakemberek számára összeállított képzési anyag konkrét céljai az alábbiak:

- ✓ Megérteni az érzékszervi fogyatékosággal élő személyek csoportjainak, szükségleteinek heterogenitását az akadálymentes hozzáférést és kommunikációt illetően.
- ✓ Felismerni, azonosítani és kiküszöbölni a fogyatékoság-specifikus akadályokat
- ✓ Ismerni és frissíteni az Egyetemes Tervezés és az Egyetemes Tervezés a Tanulásban tudományterületek elméletét és gyakorlatát.
- ✓ Tájékozódni és jártasságot szerezni az érzékszervi fogyatékosággal élő személyek számára akadálymentes múzeumi hozzáférést biztosító technológiák területén.
- ✓ Alkalmazni az Egyetemes Tervezés és az Egyetemes Tanulás Tervezés elméletén és gyakorlatán alapuló, az akadálymentes múzeumi hozzáférést biztosító stratégiákat és gyakorlatokat
- ✓ Képesnek lenni inkluzív, érzékszervi fogyatékosággal élő személyek számára akadálymentes múzeumpedagógiai programok tervezésére és megvalósítására,

4. Hogyan használjuk a képzési anyagot?

E szakmai fejlődést célzó képzési anyag a ToMIMEUS Projekt során és azon túlmenően használható:

- ✓ **Elméleti és metodológiai keret workshopok,** egyéb képzési tevékenységek a ToMIMEUS projekten belüli tervezéséhez, megvalósításához (SST4)

- ✓ **Inspiráló tényező:** reflexióra és értékelésre készíti a szakembereket a múzeumok akadálymentes hozzáférése, intézkedései, programjai vonatkozásában.
- ✓ **Hasznos és könnyen használható anyag** érzékszervi fogyatékossgal élő személyek számára inkluzív gyakorlatok és programok előmozdítása és megvalósítása céljából
- ✓ **Forrás** további, képzett múzeumi szakemberek által újabb múzeumi dolgozók képzése céljából tervezendő tevékenységek és programok tervezéséhez, megvalósításához
- ✓ **Szabad felhasználású oktatási forrás:** minden, a fogyatékossgal élő személyek akadálymentes múzeumi hozzáféréseben érintett szakember, kutató számára szabadon felhasználható.
- ✓ **Független!** Amikorra önképzési anyag elkészül, már valamennyien megtapasztaltuk a COVID19 járvány hatásait az élet számos területén, beleértve a szociális tevékenységeket és szolgáltatásokat. Jelen képzési anyag, mindezek figyelembevételével, távoktatásra is alkalmas, mivel hasznos szabadon felhasználható források, hivatkozások listáját is közzé teszi.

5. A Képzési Anyag struktúrája – Tartalom – Dizájn

A következő táblázat (1. Táblázat) bemutatja minden egyes modul, struktúráját és alapvető koncepcióit:

1. Táblázat: a képzési anyag struktúrája és moduljai

Modulok

Modul I.
Bevezetés
Alapfogalmak

Tematikus területek

- ✓ A múzeum fogalmának definiálása
- ✓ A fogyatékossgal szociális modellje
- ✓ Hozzáférés és akadálymentesítés
- ✓ Egyetemes tervezés

Modul II.

**Érzékszervi fogyatékossgal élő
(látá- és hallássérült, vak siket és
nagyothalló) személyek)**

- ✓ Egyetemes tanulás-tervezés
- ✓ Differenciált instrukciók
- ✓ Multiszenzoros tanulás

- ✓ Definíciók
- ✓ A heterogenitás szignifikáns elemei
- ✓ Alapvető tulajdonságok – Gyakori fogalomtévesztések
- ✓ Oktatási és szociális szükségletek
- ✓ Speciális szolgáltatások
- ✓ Növekvő igény anormalitás iránt
- ✓ Különbéféle akadállyal való sikeres konfrontálódás iránti igény

Modul III.

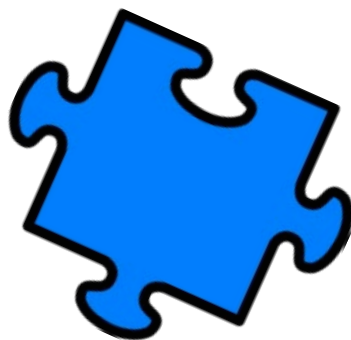
**Elmélet és gyakorlat
összehangolása**

- ✓ A “hozzáférés” értelmezése, elemzése múzeumi kontextusban
- ✓ Bizonyítékokon alapuló tanulmányok
- ✓ Tevékenységek, amelyek segítségével sikeresen leküzdhetők az akadályok (példák és gyakorlatok kulturális, szellemi inkluzív tevékenységek megfelelő térben, releváns anyagokkal, módszerekkel.)

MODULE I

Bevezetés - Alapfogalmak és definíciók múzeumpedagógiai szakemberek képzéséhez

6. Modul I: Bevezetés - A képzési anyag alapfogalmai, elméleti keretei

Mindenki, így érzékszervi fogyatékossgal élő személyek számára is hozzáférhető, multiszenzoros múzeumok megalkotása, kialakítása rendszeresen megvalósítandó cél, így nem korlátozódik ideiglenes tevékenységekre (Weisen, 2008).

Következésképpen, az érzékszervi fogyatékossgal élő személyek inklúziója, az akadálymentes hozzáférés része a.) a múzeumok szerepvállalásának, küldetésének valamennyi társadalomban, b.) a fogyatékossgal szociális modelljének, c.) azoknak a szélesebb elméleti kereteknek, amelyek felismerik, elismerik és tisztelik az emberi diverzitás különféle tanulási szükségleteit.

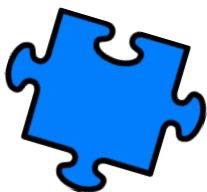

Jelen képzési anyag konkrét alapfogalmai a következők:

- ✓ A múzeumok pedagógiai és társadalmi szerepe
- ✓ A fogyatékossgal szociális modellje
- ✓ Hozzáférés és akadálymentesítés
- ✓ Egyetemes tervezés
- ✓ Egyetemes tanulás-tervezés
- ✓ Differenciált instrukciók
- ✓ Multiszenzoros tanulás

6.1. Lépések a múzeum fogalmának újra értelmezése felé

A múzeum a jelen társadalmak egyre bővülő multidimenziós, pedagógiai és társadalmi szerepet betöltő intézmény (Black, 2005, 2012). A releváns szakirodalom szerint a 21. Század múzeumra – amellett, hogy összegyűjti, megóvja és kiállítja kulturális örökségünk kézzelfogható és eszmei értékeit – az élethosszig tartó informális és formális tanulási környezetként funkcionál az alábbi attribútumokkal:

- ✓ Mindenki számára nyitott és hozzáférhető.
- ✓ A formális oktatást, számos pedagógiai forrással, programmal és tevékenységgel támogató színhely
Támogatja és bővíti a kutatás, a tudomány, valamint a művészetek elméleti és gyakorlati kontextusait
- ✓ Szabadidős tevékenységekkel és turizmussal kapcsolatos lehetőségeket biztosít
- ✓ Előmozdítja a társadalmi kohéziót és inklúziót
- ✓ Hozzájárul a *“erősebb és biztonságosabb közösségek”, az “egészség és jóllét”, “közösségi élet megerősítése” és hasonló társadalmi paradigmák eredményes kimenetéhez*
- ✓ Biztosítja a diverzitás megértését és kulturális dialógusokat stb.

(Ambrose & Paine, 2018; Black, 2005, 2012; Coxall, 2006; Dodd & Sandell, 2001; Gibbs, Sani & Thompson, 2007; Hansen, 2014; Hooper-Greenhill et al., 2007).

Az ICOM (International Council of Museums: Múzeumok Nemzetközi Tanácsa) Statute 2007) a múzeum fogalmát a következőképpen definiálja:

A múzeum profitra nem törekvő, a társadalom fejlődését szolgáló, a köz számára nyitott állandó intézmény, amely az emberek és környezetük anyagi és szellemi bizonyítékait gyűjti, megőrzi, kutatja, közvetíti és kiállítja tudományos, közművelődési és szórakoztató céllal. (<https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>). (Forrás: <https://magyarmuzeumok.hu/cikk/a-muzeum-definicioja>)

Küldetésüknek megfelelően, és válaszul a 21. Század jelentős változásaira, valamint a társadalmi, környezeti és kulturális kihívásokra, szakemberei széleskörű intenzív, nemzetközi dialógusokat folytatnak, hogy újra definiálják a múzeum fogalmát (ICOM/MDPP, 2018). Ezen együttműködés eredménye, az alább javasolt, új definíció:

“A múzeum demokratikus, inkluzív, polifonikus tér, ahol kritikus párbeszéd folyik múlttól és jövőről. A jelenkor konfliktuspontjait és kihívásait szem előtt tartja és reagál rájuk, műtárgyakat és példányokat őriz meg, amelyekért felelősséggel bír a társadalom felé, a jövő generációi számára fenntartja az emlékezet különböző formáit, és egyenlő jogokat és hozzáférést biztosít mindenki számára. A múzeum nem profitorientált. Működése részvételen és transzparencián alapul aktív partnerségben különböző közösségekkel és a közösségek érdekében. Össze gyűjt, megőrizz, kutat, értelmez, bemutat és segít, hogy jobban megértsük a világ jelenségeit, így erősítve az emberi méltóság és társadalmi igazságosság, a globális egyenlőség és bolygónk jóllétének ügyét.”
(<https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition>)

(Forrás: <https://ommik.hu/index.php/hu/component/content/article/14-hirek/489-vita-a-muzeum-uj-definicioja-koeruel>)

Azonban az ICOM, 2019 szeptemberében, Kyotóban tartott Rendhagyó Közgyűlésén, hosszas viták után a Közgyűlés úgy döntött, elhalasztja az új definíció megszavazását. Így, e képzési anyag írásának idején a 2007-es definíció érvényes.

6.2. A fogyatékoság szociális modellje

A **fogyatékoság szociális modellje**, szemben az individuális/medikális modellel, a társadalom által gördített akadályokra fókuszál, amelyek lehetetlenné teszik a fogyatékosággal élő személyek társadalmi részvételét (Barnes, Mercer, & Shakespeare, 1999; Oliver, 1990).

A fogyatékoság szociális modellje, valamint a Fogyatékos Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény (CRPD) (UN, 2006), továbbá a számos országban hatályos

antidiszkriminációs törvénykezés jelentős hatást gyakorolt a múzeumokra (Argyropoulos & Kanari, 2015; Moussouri, 2007).

Társadalmi akadályok lehetnek:

- ✓ Környezeti (pl.: nem akadálymentes épület stb.)
- ✓ Attitűd béli (pl.: sztereotípiák, előítéletek).
- ✓ Kommunikációs (akadálymentes információ hiánya, nem megfelelő formátum stb.)
- ✓ Szervezeti (rugalmasság hiánya stb.)

(Inclusion Scotland Disabled People's Organisation
<https://inclusionScotland.org/socialmodelofdisability/#prettyPhoto>,
Retrieved 20 May, 2020)

A linkre kattintva nézze meg a következő filmeket:

“Social Model of Disability with Mike Oliver” Mike Oliver: “A fogyatékoság szociális modellje”

https://www.youtube.com/watch?v=gDO6U0-uaom&feature=emb_rel_end

“Medical and social models of disability”

<https://www.youtube.com/watch?v=MdzbyIq58Ws>

6.3. Hozzáférés és akadálymentesítés

Hozzáférés és **akadálymentesítés** (azaz minden tevékenység, aminek célja akadálymentes termékek, környezet, körülmények, eszközök és szolgáltatások megtervezése) kulcskonceptió, elv és kötelezettség valamennyi Részes Állam számára, a fogyatékosokkal élő személyek egyenlő esélyű társadalmi részvétele érdekében a társadalmi élet minden területén, beleértve a kultúrát. Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (The Universal Declaration of Human Rights: UDHR) (UN, 1948) hangsúlyozza minden ember jogát a kulturális életben való egyenlő esélyű részvételhez (UN, 1948, Article 27). A Fogyatékos Emberek Jogairól szóló Egyezmény szintén kiemeli és külön cikkekben és szekciókban tárgyalja az akadálymentes hozzáférés kérdéseit (UN, 2006). Például az Egyezmény CRPD preambulumban (v) az alábbiak olvashatók: *“elismerve a fizikai, társadalmi, gazdasági és kulturális környezet, az egészség és oktatás, valamint az információ és a kommunikáció hozzáférhetőségének fontosságát ahhoz, hogy a fogyatékosokkal élő személyek képessé váljanak valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes gyakorlására”* (Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700092.tv>)

Továbbá, az Egyezmény CRPD (30: cikk) “A kulturális életben, üdülés és sporttevékenységekben való részvétel” cím alatt utalások fogalmazódnak meg a kulturális élet, így a múzeumok akadálymentesítésére:

A Részes Államok elismerik a fogyatékosokkal élő személyek azon jogát, hogy másokkal azonos alapon vegyenek részt a kulturális életben, és minden szükséges intézkedést megtesznek annak biztosítására, hogy a fogyatékosokkal élő személyek: a) hozzáférhető formában jussanak hozzá a kulturális anyagokhoz; b) hozzáférhető formában jussanak hozzá a televízió műsoraihoz, filmekhez, színházhoz és más kulturális tevékenységekhez; c) hozzáférjenek a kulturális előadások vagy szolgáltatások helyszínéhez, mint például a színházhoz, múzeumhoz, mozihoz, könyvtárhoz, és utazási irodához, továbbá lehetőség szerint hozzáférjenek az emlékművekhez és a jelentősebb nemzeti kulturális helyszínekhez. (UN, 2006: Article 30: 1) (Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700092.tv>)

A múzeumokat tekintve, a látogatók részére biztosított hozzáférhető programok, tevékenységek a múzeum, mint intézmény társadalmi küldetésének alap koncepciója, így az intézmény “nyitott mindenki számára” (lásd: 6.1). A látogató közönség diverzitásának elismerése, illetve az e tekintetben szükséges fejlődés, új, korábban kirekesztett közösségekkel való kapcsolatok építése (Black, 2005; Hooper-Greenhill, 1999) gyakori eleme az intenzív szakmai diskurzusoknak.

Ennek értelmében, a múzeumok vizsgálják a különféle, a hozzáférést megakadályozó tényezők természetét. Dodd and Sandell (1998: 14) szerint a múzeumok, akadálymentessége az alábbi dimenziókat foglalja magában:

- ✓ **Fizikai hozzáférés:** (p.: rámpák, egyéb, a látássérült és vak személyek tájékozódását, közlekedését megkönnyítő eszközök stb.).
- ✓ **Érzékszerveket érintő hozzáférés** (pl.: taktilis anyagok, segítő audioguide, audiónarrációs eszközök stb.)
- ✓ **Intellektuális hozzáférés** (pl.: különféle tudás-háttérrel rendelkező, tanulásban akadályozott személyek stb. figyelembevétel)
- ✓ **Információhoz való hozzáférés** (pl.: információ akadálymentes formátumban stb.)
- ✓ **Attitűdbeli, emocionális hozzáférés** (pl.: befogadó környezet kialakítása, nyitottság a diverzitás irányába stb.)
- ✓ **Kulturális hozzáférés** (pl.: a látogató közönség különféle kulturális háttérének szem előtt tartása stb.)
- ✓ **Financiális hozzáférés** (pl.: gazdasági irányelvek a különféle célcsoportok szempontjainak mérlegelése stb.)
- ✓ **Döntés szempontú hozzáférés** (p.: partneri kapcsolatok bővítése stb.)

Ne feledje!

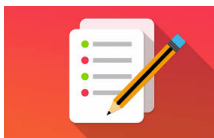
A hozzáférés akadályai multidimenzionálisak, és egymástól függőek.”

(Weisen, 2008).

A 21. Században

kiemelt szerep jut a digitális technológiának, ezért figyelembe kell venni a **digitális hozzáférés** szempontjait, például, akadálymentes honlapokat, és általában a digitális

technológiákat (Lisney, Bowen, Hearn, & Zedda, 2013; G3ICT White Paper, 2018; Weisen, 2008). Egyéb akadályok lehetnek még az alternatívák hiánya vagy korlátozottsága, valamint a tanulási lehetőségek (Weisen, 2008). Múzeumtól független, külső akadályokkal is számolnunk kell, például a közlekedés (Reich et al, 2011; Weisen, 2008).

Gondoljon saját múzeumára. Határozzon meg és soroljon fel néhány dolgot, amely akadályt jelenthet fogyatékossgal élő személy számára.

.....

.....

.....

.....

.....

Akadályt, kihívást jelenthet megfelelni a fogyatékossgal élő személyek sokszínű közössége által támasztott igényeknek.

Hogyan válhat a múzeum élménydús környezeté fogyatékossgal élő személyek számára?

6.4. Egyetemes tervezés

Az egyetemes tervezés (ET) az a megközelítés és elméleti keret, amely elismeri az emberek szükségleteinek és képességeinek különbözőségét, és célja minden ember számára adaptáció nélkül használható, a lehető legteljesebb mértékben akadálymentes környezet (épületek, termékek, szolgáltatások) tervezése (Mace, 1998).

Az egyetemes tervezés egyike a Fogyatékos Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény (CRPD) alapvető princípiumainak és definícióinak. és definíciója azzal a céllal, hogy garantálja a fogyatékossgal élő személyek jogainak védelmét, és az érintett személyek lehető

legteljesebb társadalmi részvételét. Mindehhez elengedhetetlen a segítő technológiák biztosítása:

„Egyetemes tervezés” -en a termékek, a környezet, a programok és szolgáltatások oly módon történő tervezését értjük, hogy azok minden ember számára a lehető legnagyobb mértékben hozzáférhetőek legyenek: adaptálás, vagy speciális tervezés szükségessége nélkül. Az egyetemes tervezés nem zárhatja ki a fogyatékossgal élő személyek csoportjai számára szükséges támogató-segítő eszközök és technológiák indokolt esetben történő használatát.”

(UN, 2006: Article 2)

Az egyetemes tervezés paradigmája és gyakorlata az alábbi **hét alapelv** szerint tervezett tárgyakat, termékeket és szolgáltatásokat tekinti irányadónak a minden ember számára akadálymentes környezet vonatkozásában:

- 1 Méltányos használat** (különbéféle szükségletekkel és képességekkel rendelkező emberek szempontjait figyelembe vevő, inkluzív, nem kirekesztő, nem stigmatizáló tervezés)
- 2 Rugalmasság a felhasználásban** (különbéféle preferenciákkal és képességgel rendelkező emberek számára kínált alternatívák és könnyítések).
- 3 Egyszerű és intuitív használat** (különbéféle nyelvi készségekkel, nyelvtudással és koncentráló képességgel rendelkező emberek számára érthető dizájn)).
- 4 Észlelhető Információ** (különbéféle formátumban hozzáférhető információ).
- 5 Hibatűrés** (kockázati tényezők, tévedések minimalizálása).
- 6 Csekély erőfeszítés** (erőfeszítés minimalizálása, kényelmes és használható, felhasználóbarát dizájn).
- 7 Megközelíthető, használható méret és hely**

(https://projects.ncsu.edu/ncsu/design/cud/about_ud/udprinciplestext.htm)

(Forrás: <https://blog.kolboid.eu/egyetemes-befogado-tervezes-peldakkal/>)

Nézze meg alábbi linken elérhető filmet: "Universal Design Principles" "Egyetemes tervezés: elvek"
<https://www.youtube.com/watch?v=b4lw6K61uHo>

6.5. Egyetemes tanulás-tervezés

Egyetemes tanulás-tervezés (ETT) az egyetemes tanulás-tervezés az emberek különféle tanulási módján és preferenciáján alapuló elméleti keret (CAST, 2018). E különbözőségek el- és felismerése rugalmas tanmenetek, oktató programok pedagógiai tevékenységek és tanítási gyakorlat bevezetését teszi szükségessé. Az **egyetemes tanulás-tervezés** a tanulás alábbi három **elemét** és **alapelvét** hangsúlyozza:

- ✓ A tanulás **"miértje"** és az **"elkötelezettség"**, amely motiválja, tanulásra ösztönzi a tanulókat és fokozza érdeklődésüket.
- ✓ A **"mi"**, azaz, a tananyag és annak **"prezentálása"**, amely az információ és tartalom, stb. többirányú bemutatását, tolmácsolását jelenti.
- ✓ A **"hogyan"** és **"tevékenység és kifejezés"**, amely alatt a lehetőségek és a kifejezés különféle, például fizikai stb. alternatíváinak biztosítása értendő.

A CAST (2018) szerint a felsorolt tanulási elvek, elméletek megvalósításának számos módja létezik:

- ✓ A tanulás **"miértje"** és az **"elkötelezettség"**. A gyakorlatban a kötelezettség magában foglalja az érdeklődés "toborzást", az érdeklődés felkeltését (pl.: különböző alternatívák, választási lehetőségek biztosítása, érték optimalizálás, veszélyek, stb.), "kitartás és erőfeszítés fenntartása" (pl.: világos célok, célok többirányú, érzékletes szemléltetése, változatos követelmények és különféle források, együttműködés előmozdítása, támogatása, stb.) és "önszabályozás" (pl.: a motiváció optimalizálása az elvárások és hiedelmek bátorítása, reflexiók, stb.)

- ✓ A **“mi”**, azaz a tananyag **prezentálása**. Ezen elv az **“érzékelés”** kérdéskörét foglalja magában (pl.: vizuális, hallható információk, stb.), **“nyelv és szimbólumok”** (pl.: világos szókincs, szintaxis, struktúra, stb.), valamint **“megértés”** (pl.: az előzetes tudás és az újabb élmények közötti kapcsolat, kulcsfontosságú elemek és információ hangsúlyozása, példák alkalmazása, stb.)
- ✓ A **“hogyan”** és a **“tevékenység és kofejezée”**. A gyakorlatban ez az elv a **“fizikai tevékenység”**-et foglalja magában (pl.: különféle eszközökhöz, alternatívákhoz, segítő technológiákhoz való hozzáférés biztosítása and access to different tools and assistive technology, gyakorlati tevékenységek, az időbeli változások, a tempó, a válaszadás különféle módjai, stb.), **“kifejezés és kommunikáció”** (pl.: különféle média és kommunikációs eszközök alkalmazása, feedback, stb), és **“végrehajtó funkciók”** (pl.: lehetőség biztosítása hatékonyabb célok kitűzéséhez, tervezés, reflexió, stb.).

(CAST, 2018)

Az egyetemes tanulás-tervezéssel kapcsolatban (ETT) bővebb információt a CAST honlapján, az alábbi hivatkozásra kattintva talál: http://udlguidelines.cast.org/?utm_medium=web&utm_campaign=none&utm_source=cast-about-udl

Nézz meg az alábbi filmeket:

“UDL at a glance” “ETT a gyakorlatban”

https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=bDvKnY0g6e4&feature=emb_logo

“Universal Design for Learning: UDL” “Egyetemes tanulás-tervezés: ETT”

<https://www.youtube.com/watch?v=gmGgplQkrVw>

6.6. Differenciált instrukciók

Differenciált instrukciók (DI): egy újabb elméleti keret amely elismeri a tanulók diverzitását a tanulásra való készenállás szintjével érdeklődésével, tanulási stílusával, és más, egyéni tulajdonságokkal szükségletekkel és képességekkel, kapcsolatban (Tomlinson, 2001, 2014). E sokszínű szükségletekre és képességekre adandó válaszként, a pedagógusok képesek az alábbi elemek differenciálására és alakítására:

- ✓ A **“tartalom”** a fogalom a tanítás tartalmára utal, mit tanítanak a pedagógusok; a tanulóknak mit kell megtanulni, és mire kell képesnek lenni a tanulási folyamatot követően, továbbá, hogyan férnek hozzá a tartalomhoz
- ✓ A **“folyamat”** a fogalom az instrukciók és szervezés stratégiáira utal, amelyek összehangolják a tanulók kötelezettségét a tartalommal
- ✓ A **“termék”** a fogalom a tanulói eredmények demonstrálásának, alkalmazásának és bővítésének módjaira utal, valamint
- ✓ A **“tanulási környezet”**, amit úgy kell biztosítani, hogy előmozdítsa minden egyes tanuló részvételét, közösségi munkáját, interakcióját pedagógusaival és tanuló társaival pozitív pedagógiai környezetben (Tomlinson, 2001, 2014; Tomlinson & Allan, 2000)

Hasonlóan az ETT elméleti kereteiben foglaltakhoz, a Differenciált instrukció paradigmája előmozdítja és szorgalmazza a különböző és sokféle tanulási “tartalmat”, úgy mint az olvasási anyagok differenciálása, szintezése, forrásválaszték, akadálymentes tananyag, kiscsoportos vagy egyéni tevékenységek, stb. Szervezési és instrukciós stratégiák, például többszintű tevékenységek, belépési pontok, gyakorlati tevékenységek, tanuló központok, klubok, jigsaw stratégia, flexibilis csoportok, kortárs-segítés, a feladatok változó időzítése és időtartama növelheti a tanulók elkötelezettségét és érdeklődését a

tanulási “folyamat” iránt. A “termék” szintén differenciálható alternatívák biztosításával, például, írásbeli, vagy szóbeli feladatok, dolgozatok, prezentációk stb. Végül, a pozitív és bátorító tanulási környezet a fenti tényezők összehangolására, együttes jelenlétére utal, azaz, valamennyi tanuló számára akadálymentesen hozzáférhetően biztosítja a tananyagot és egyéb forrást előmozdítva a tanulók együttműködését, önkifejezését, és reflexióit saját és tanuló társaik elgondolásaira (Gregory & Chapman, 2007; Tomlinson, 2001).

Tekintse meg a következő videót: “Differentiated Instruction: Why, How, and Examples” “Differenciált instrukció: Miért, Hogyan és példák: <https://www.youtube.com/watch?v=8BVvImZcnkw>

6.7. Multiszenzoros tanulás

Multiszenzoros tanulás és tanítás (azaz, egy tanulási folyamaton vagy tevékenységen belül kettő vagy több érzékszervet aktiváló tanulási lehetőségek és élmények) olyan tanulási elméleteken alapul, mint például a különféle tanulási stílusok elmélete (Dunn, 1990), a többszörös intelligencia elmélete (Gardner, 1983,1993) vagy perceptuális szisztéma (Kim, Seitz & Shams, 2008). A specifikus kérdéseket, mint például a tanulási stílus (Pashler, McDaniel, Rohrer & Bjork, 2009) övező izgalmas viták ellenére elfogadott tény, hogy a multiszenzoros tanulás és kapcsolódó, releváns tanítási gyakorlatok többszörös hasznot jelentenek a gyermekek számára (Baines, 2008). Mindamelllett, a multiszenzoros tanulás összhangban van az ETT és a DI elveivel, így biztosítva a kettő vagy több érzékszerv és modalitás aktiválásával történő tanulás vizuális, hallás, tapintás, kinezetikus élményét, ugyanakkor bővíti a tanulási folyamat, a prezentáció és elkötelezettség különféle módjait és eszköztárát, előmozdítja és fenntartja a tanulói motivációt stb.

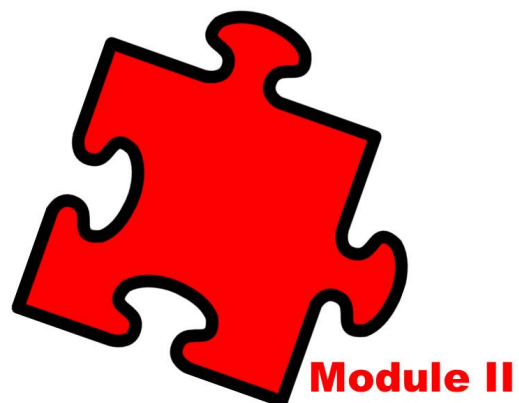

Ne feledje!

A fentemlített elméleti keretek az emberi diverzitást ismerik el, nem kizárólag fogyatékkal élő személyek vonatkozásában érvényesek.

MODUL II

**Érzékszervi fogyatékkal élő
(Látás- és hallásérült, vak siket és
nagyothallószemélyek)**

7. Modul II: Érzékszervi fogyatékossgal élő személyek

A Modul II fókuszában az érzékszervi fogyatékossgok állnak. Az érzékszervi fogyatékossg egy ernyő-fogalom. A fogalom olyan helyzeteket ír le, amelyekben a fogyatékossg az alábbiak közül legalább egy érzékszervre, azaz a látás, hallás, szaglás, ízlelés, érintés szerveinek valamelyikére hat. Mindazonáltal, e kontextus az érzékszervi fogyatékossgok tág fogalmán belül a hallás-, látás- vagy mindkettő: látás- és hallássérülés terminológia tartalmát tárgyalja.

A Modul II fő alkotóelemei az alábbiak:

- ✓ Definíciók
- ✓ A heterogeneitás szignifikáns elemei
- ✓ Alapvető tulajdonságok - Gyakori fogalomtévesztések
- ✓ Oktatási és szociális szükségletek
- ✓ Speciális szolgáltatások
- ✓ Különbéféle akadállyal való sikeres konfrontáció mértéke

7.1. Érzékszervi fogyatékossgal élő személyek - Körvonalazás-Definiálás - Értelmezés

Az érzékszervi fogyatékossgok legmeghatározóbb tulajdonsága a heterogenitás, következésképpen, a múzeum látogató közönség, érzékszervi fogyatékossgal élő személyek esetében is sokszínű.

Kik a siket és kik a nagyothalló személyek

A **Siket** közösség alatt értendő fogalom egyik attribútuma, hogy kulturális és nyelvi elemek alkotják. A közösséghez tartozik, aki születése óta siket, aki az előtt veszíti el a hallását, mielőtt beszélni kezd, akinek, akiknek siketek a szülei, ezért elsőnyelve, anyanyelve a jelnyelv (Children of Deaf Adults – CODA). Nagy kezdőbetűvel írja a Siket (Deaf) szót mindenki, aki magát e specifikus közösség tagjának tekinti, használja a jelnyelvet, részt vesz klub foglalkozásokon, rendszeresen jelnyelven folytat interaktív kommunikációt (Nikolarazi, 2007). Nagyothalló személyekről olyan, változó arányú hallásvesztés, vagy károsodás esetében beszélünk, ami különféle szintű kommunikációs szükségleteket igényel. Így a fogalom egyetemes meghatározása nehézséget jelent.

Néhány gyakori fogalomtévesztés, félreértelmezés, mítosz

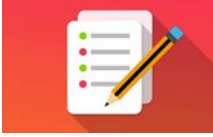
- ✓ A jelnyelv egy kommunikációs kód. **Nem, az igazság az,** hogy a jelnyelv a siket személyek természetes nyelve, és kultúrájuk alapeleme. A jelnyelv saját nyelvtannal, saját lexikonnal stb. bír.
- ✓ A jelnyelv nemzetközi, egyetemes nyelv: **Nem, az igazság az,** hogy a világon számos jelnyelv létezik, például, Amerikai Jelnyelv (the American Sign Language – ASL), a Brit Jelnyelv (the British Sign Language – BSL), a görög jelnyelv (the Greek Sign Language), stb. Létezik azonban egy értekezleteken, konferenciákon használatos, nemzetközi jelnyelv
- ✓ A siket és nagyothalló emberek tudnak szájról olvasni. Mivel a hallássérültek közösségére is jellemző a heterogenitás, **az igazság az,** hogy nem minden hallássérült tud azonos szinten szájról / ajakról olvasni.. A szisztematikus oktatás iránti igény mellett, egyéb korlátozó tényezők is szerepet játszanak. Léteznek például azonosnak látszó, azonban eltérő hangzású szavak és fonémák, szerepet játszik továbbá a beszéd sebessége stb. Fontos megjegyezni, hogy a szájról olvasás nem mindig teszi lehetővé a teljes elhangzott információ megértését.

(Nikolarazi, 2017).

Nézze meg a következő filmet: "What It's Like To Be Deaf" ("Milyen Siketként élni")

<https://www.youtube.com/watch?v=0YcGev7B5AA>

A hallássérültek a múzeumban nem találkoznak akadályokkal, mivel látják a kiállított alkotásokat. Gondoljon a tér és a tevékenységek vonatkozásában. Mi jut eszébe?

.....

.....

.....

.....

.....

Kik a látássérültek

Hasonlóan valamennyi emberi közösséghez, a látássérültek közösségét is a heterogenitás jellemzi. Például a látássérültek lehetnek vakok, aliglátók, vakon vagy látássérültként születtek, vagy később veszítették el a látásukat. A látássérült emberek csoportja is különféle készségekkel, képességekkel, tudással, társadalmi háttérrel és jellemző tulajdonsággal rendelkezik (Huebner, 2000). A Föld látássérült népességét az alábbi kategóriák és szükségletek szerint csoportosítják: szociális szükségletek fejlesztését és társas kapcsolatok létesítését támogató csoport, a segítő technológiákat alkalmazó csoport és így tovább, ugyanakkor a látássérült emberek, az aliglátók, vakok, szintén heterogén csoportot alkotnak. A heterogenitás jellemző tulajdonságai speciális szolgáltatások és támogatás tervezését és fejlesztését indikálják az oktatási és fizikai szükségleteknek való megfelelés céljából és érdekében (Argyropoulos & Gentle, 2019; Best, 1992).

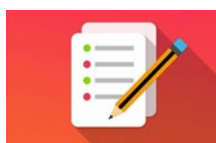
Néhány gyakori fogalomtévesztés, félreértés és mítosz

- ✓ A vak (jogilag vak) emberek teljesen vakok és sötétben élnek. **Nem, az igazság az,** hogy csupán kis százalékuk nem lát semmit, azaz teljesen vak. Léteznek jogilag vak személyek, ők azok, akik rendelkeznek némi látással. Vaknak tekintjük azokat is, akik érzékelik a fényt.
- ✓ Minden látássérült használja a pontírást (Braille írást). **Nem, az igazság az,** hogy számos látássérült embernek van funkcionális látása, így képesek speciális segédeszközökkel, vagy segédeszközök nélkül. nagyméretű, nyomtatott betűs anyagok olvasására,
- ✓ A látássérültek “speciális képességekkel”. (“hatodik érzékkel”) rendelkeznek. **Nem, az igazság az,** hogy a látássérültek nagyobb mértékben támaszkodnak a többi érzékszerveik által közvetített impulzusokra, mint az éplátásúak. Az érzékszervi eltérés, fogyatékoság szintén kritikus pedagógiai terület látássérült gyermekek esetében. is

(Huebner, 2000; Allman & Lewis, 2014; Wapner, 2013)

Tekintse meg a “16 myths about blindness” (“16 mítosz a vakságról”) című videót: <https://www.youtube.com/watch?v=8weMFaRFN5g>

Képzелjen el egy vakon született és egy aliglátó múzeumlátogatót, és gondolja végig, milyen lehetséges akadállyal találkoznak, és hogyan lehet azokat az akadályokat kiküszöbölni.

.....

.....

.....

.....

.....

Ne feledje!

A siketség, a nagyothallás, a látássérülés az érzékszervi fogyatékoság kategóriába sorolható. Azonban mindegyiknek megvannak a saját, egyedi tulajdonságai, amelyek felvetik a speciális dizájn, különféle szükségletek, és specifikus szolgáltatások kérdéseit.

Ne feledje!

Az érzékszervi fogyatékosággal élő személyek, mint bárki más, számos különféle dolog iránt érdeklődnek. Következésképpen, a múzeumot is más-más okból látogatják.

7.2. A társbetegség vagy több érzékszervet érintő fogyatékoság elemei

Az utóbbi évtizedekben a szakirodalom egyre gyakrabban beszél társbetegségek és több érzékszervet érintő fogyatékoságok elemeiről az érzékszervi fogyatékoságok kontextusában (Argyropoulos & Gentle, 2019; Court, McLean, Guthrie, Mercer, & Smith, 2014; Petrovsky, Sefcik, Hanlon, Lozano, & Cacchione, 2019).

Pontosabban, számos hallássérült ember esetében figyelhető meg egyéb érzékszervi fogyatékoság, például látássérülés, (pl.: csőlátás), vagy mozgás fogyatékoság. Hasonlóan drámai a több érzékszervet érintő fogyatékoságok növekvő száma a látássérültek esetében is; a látássérült populáció körében jelentős mértékben növekszik a halmozottan fogyatékos személyek létszáma. Egy gyermek vakságához, látássérüléséhez gyakran társulhat veleszületett hallássérülés, fejlődési zavar, a fizikai, mozgás vagy tájékozódási készségek sérülése (Kyriacou, Pronay, & Hathazi, 2015).

Ne feledje!

Fontos tudni...

A több érzékszervet érintő fogyatékoságok különféle elemei különleges, egyedi pedagógiai kihívást jelentenek. A több érzékszervet érintő fogyatékosággal élő személyek csoportja különböző tulajdonságokkal rendelkező, sokszínű, heterogén csoportot alkot. A csoport tagjai egyedi szükségleteinek figyelembevételét fogyatékoságainak súlyossági foka határozza meg (Holbrook & Koenig, 2000).

7.3. Siketvakság: a duális sérülés egyik különleges példája

A siketvakságnak nem létezik egyetlen pontos definíciója; a szakirodalom azonban számos különféle megközelítésben és kontextusban bővelkedik, ugyanakkor minden forrás közös változókról, tulajdonságokról beszél [lásd, pl.: Sense UK (nd) vagy The Individuals with Disabilities Education Improvement Act of 2004 (IDEA, 2004)]. Úgy tűnik, a gazdag szakirodalom konvergál az alábbiak tekintetében:

A siketvakság az érzékszervi fogyatékoság egyik különleges, súlyos és komplex példája. E fogyatékoság szignifikáns szerepet játszik a kommunikáció, a szociális, mozgás- és tájékozódási készségek fejlődésében, valamint a mindennapi életben (Anthony, 2016; Dammeyer 2014; Schalock, 2015; Simcock, 2017).

A releváns szakirodalom számos terminológiával utal és alkalmaz a siketvakságra, és jelzi azt a széles spektrumot, ahová a siketvaknak tekintett személyek sorolhatók (Wittich, Southall, Sikora, Watanabe, & Gagne, 2013). Az érintett személyek kategorizálhatók életkor szerint, etiológiai, kognitív, kommunikációs funkciók szerint, kulturális háttér és "nyelvhasználat" szerint. E széles spektrumot sokféle kommunikációs eszköz jellemzi, például a jelnyelv, beleértve a taktilis

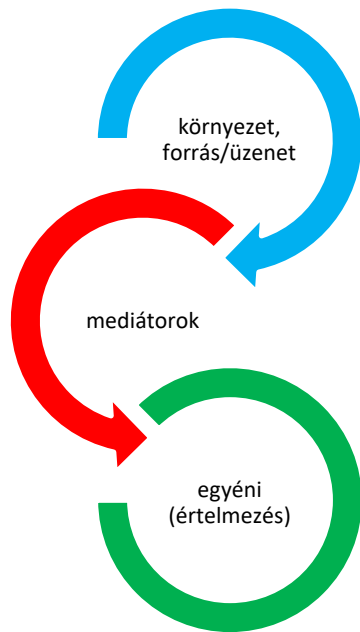
jelnyelvet, a vizuális jelnyelv, a siketvak abc vagy szóbeli kommunikáció, Tadoma stb. (Bodsworth, Clare, & Simblett, 2011; Dalby et al., 2009). A fentiekből arra következtethetünk, hogy a siketvakság nem egyszerűen hallásvesztés, amihez látássérülés társul. A súlyosfokú látás- és hallássérülés sokszorosán összetett természetű, ezért új területet generál. E terület a duális érzékszervi sérülés (Anthony, 2016; Bruce & Borders, 2015; Brabyn, Schneck, Haegerstrom-Portnoy, & Lott, 2007).

Összegzés

Kihívást jelent az érzékszervi sérült és halmozottan fogyatékos gyermekek populációját oktatni és szolgálni. A tanulás legnagyobb része vizuális és auditív csatornákon történik. Amikor e csatornákat valami elzárja, vagy korlátozza, a tanulás direkt módja csökken. Bár az érzékszervi sérülés nem feltétlen a tanulás elsődleges akadályozó tényezője, mégis jelentős mértékben befolyásolja a gyermek tanulási képességének kialakulását, fejlődését, mivel jelentős szerepet játszik a gyermek saját környezetéhez való fizikai és szociális hozzáféréseben.

7.4 Akadályok: típusok és következmények

A látás és hallás az érzékelés két kiemelten fontos csatornája, mindkettő érzékszerveink csatornáit segítségével továbbít információt számunkra a minket körülvevő világról. E két érzékszervet a “távérzékelés” szerveiként jellemzi a szakirodalom, mivel környezetünk távoli részeiről “mesélnek” úgy, hogy érzékelik, felfogják a hullámokat. A hang- és fényhullámok óriási mennyiségű, számunkra átalakítható információt hordoznak a környezetről. Elméletileg, az ingerek száma végtelen, korlátlan, gyakorlatilag azonban a

beilleszthető, értelmezhető és feldolgozható ingerek száma nagyon korlátozott, és számos szubjektív elemet foglal magában. Számos, az üzenet feldolgozásának folyamatát magyarázó, értelmező modell létezik, és legtöbbjük ugyanazokat a komponenseket tartalmazza.

Pontosabban szólva, minden modellt az alábbi tulajdonságok jellemzik: a.) az üzenet forrása, b.) az üzenet, c.) mediátorok / közvetítő elemek, d.) értelmezés

E tulajdonságok egyszerre alakítják azokat a tényezőket, amelyektől függ, milyen mértékben tiszta, stabil és érthető az üzenet. Ez az általános modell legfőképp két elméleti alap elemein nyugszik. Első, a spontán interakció-elmélet. A “mediátor” szó magában foglalja a kontextus jelentőségét, és annak az általános referenciának, utalásnak az elrendezését, amelyben az üzenet értelmezése történik. A második elem a kognitív elméletből indul ki; e modell értelmezést és magasabb kognitív működéseket, például: memória, sejtés, valamint döntés, alkalmaz, mivel mindezek komplex mentális tevékenységek, nem csupán szenzoros információk (Ward, Grinstein, & Keim, 2015).

Mindemellett, ezen a ponton Hell (1983) kiemeli azt a tényt, hogy a percepció alapvetően kognitív, ugyanakkor azonban nem zárja ki, a non-kognitív, vagy érzékelő paramétereket. Az alábbi kijelentést teszi: “A percepció két dologtól függ. Szenzoros adottság és kognitív berendezés” (216 o.). Az érzékelés, percepció fentemlített,

leegyszerűsített modellje jelenti a kommunikáció alapjait. A kommunikáció a legösszetettebb biológiailag elrendezett mentális működések egyike, mivel számos, azonos időben működő szinten történik. Az alap konceptuális funkciók: a.) adatok gyűjteménye, sokasága, b.) adatok rendszerezése, elrendezése, c.) kódolás és dekódolás, és d.) értelmezés, interpretáció. Evidens, hogy a kommunikáció érzékeléstől, percepciótól függ, az érzékelés természete pedig az érzékszervektől.

Következésképpen, megállapíthatjuk, hogy amennyiben egy érzékszerv valamely funkciói, hiányosak, a hiányosság akadályozhatja a kommunikációt, nehézséget jelenthet a mindennapi életben és általában az élet minőségében (Pinto et al., 2017).

Dokumentumok bizonyítják, hogy a látás- és/vagy hallássérült emberek képtelenek látásukban vagy hallásukban bízva a.) információhoz jutni és b.) kommunikálni, más szóval, interakciót folytatni a külvilággal. Amennyiben a külvilág alatt a múzeum értendő, úgy korlátolt kapcsolati háló jöhet létre az érzékszervi fogyatékossgal élő személy és a múzeum között. E korlatok számos, pl.: pszichés, érzelmi, fizikai, attitűd béli és így tovább, akadályt hoznak létre. Ezek az akadályok a látás- és/vagy hallássérült emberek különféle életszakaszában jelenhetnek meg, fordulhatnak elő. Mindezen túlmenően, a siketvak személyek számára akadályt jelent a kommunikáció, a tájékozódás, mozgás, az önellátás, olvasás, továbbá a döntéshozatal (Convertino, Borgna, Marschark & Durkin, 2014; Hodges, 2000; Miller & McClarty, 2000). Általában nehezen váltanak feladatokat és helyszínek között. Az iskolát kihívásként élik meg, sok siketvak tanuló esetében jelent nehézséget az írás-olvasáskészség fejlesztése (Antia, Jones, Reed, & Kreimeyer, 2009; Hintermair, 2010; Hodges, 2000; Miller & McClarty, 2000).

7.4.1 Korlátok és konfrontáció

Amint azt fentebb már definiáltuk, a korlátok fogalom alatt e kontextusban érzékszervek korlátjai értendők. A korlátok

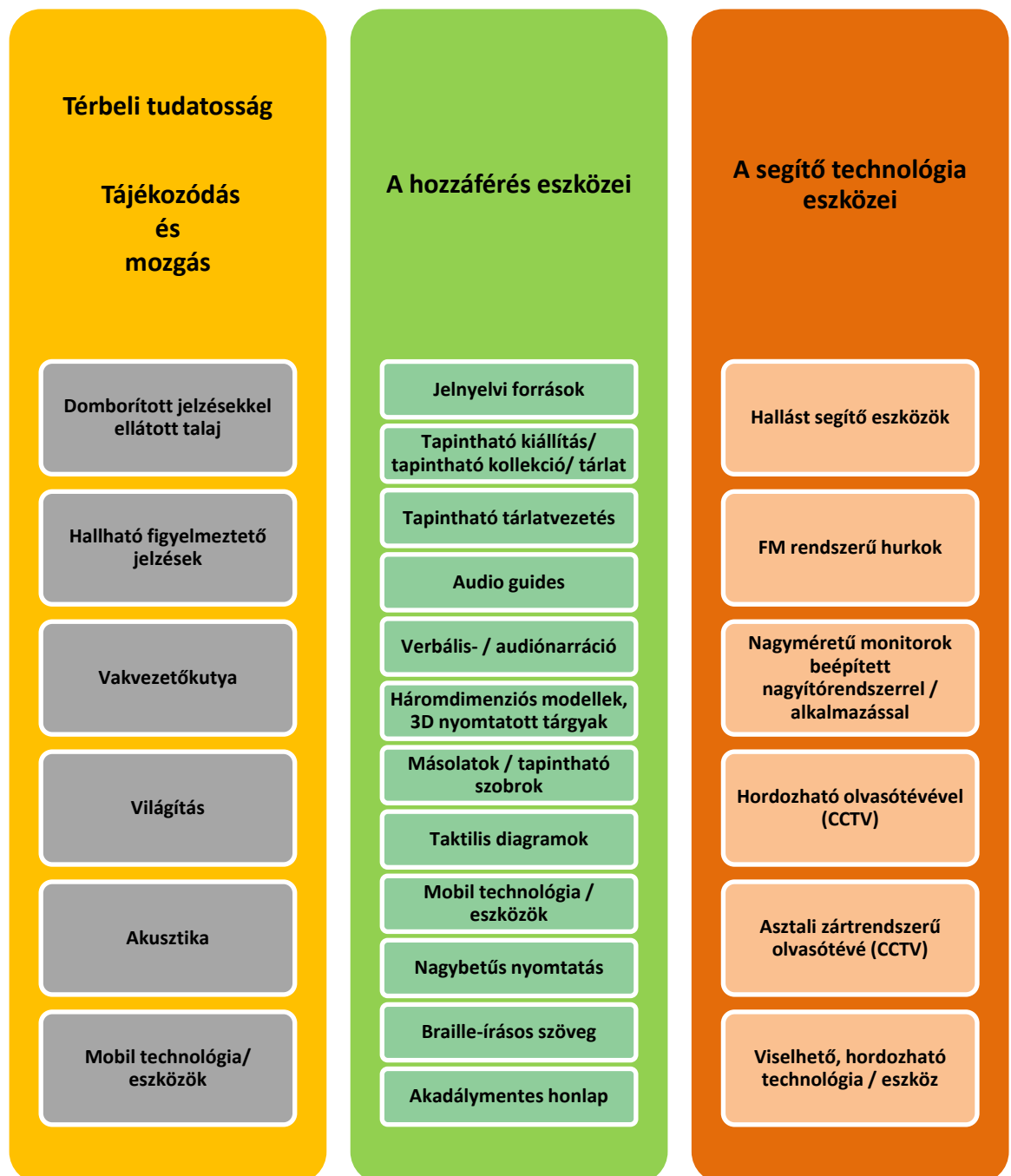
kommunikációra gyakorolt hatása negatív. Következésképpen, manapság dominánsnak tűnik az alábbi kérdés *“miféle kompenzációs eljárásokon dolgoznak a kutatók, gyakorlati szakemberek és a törvényalkotók, azaz a társadalom egésze, hogy hatékonyan konfrontálódhasson valamennyi érintett az összes korláttal?”*

E kérdés nem retorikai természetű. Számos potenciális válasz nyomaira bukkanunk számtalan jelenkori tanulmányban, beszámolóban és bizonyítékokkal alátámasztott kutatásban. Számos társadalmi és politikai fórumon nyílt lehetőség vitákra és összeütközésekre az emberi jogok védelme, a társadalmi egyenlőség és a méltóság, valamint az oktatáshoz és kultúrához való egyenlő esélyű hozzáférés és a minden embert befogadó, inkluzív társadalom különféle aspektusai témakörében. A fogyatékossgal élő személyek az utóbbi időben a figyelem középpontjában állnak, és kiderülni látszik, hogy számos korlát álságos, hamis, mivel társadalmi ignoranciáját (Ungar, 2008), diszkriminációt és rasszizmust tükrözött, nem pedig azokat a nehézségeket, amelyeket érzékszervi fogyatékossgaik okoztak az érintett embereknek. A múzeumok felismerték a fentemlített helyzetet, és úgy tűnik, intenzíven dolgoznak azon, hogy definiálják saját szerepüket a fogyatékossgal élő személyeket illető jogok kontextusában és gyakorlatában oly módon, hogy biztosítják a műalkotásokhoz való akadálymentes hozzáférést (Argyropoulos & Kanari, 2015, 2019). E területen számos előrelépés történt annak érdekében, hogy megszűnjenek azok az akadályok, korlatok, amelyeket érzékszervi, például a hallás és a látás sérülése okoz múzeumi környezetben

A következő táblázat (Table 2) bemutat néhány példát a múzeumok közelmúltban alkalmazott, az akadálymentes hozzáférést megkönnyítő intézkedései közül, amelyek – úgy tűnik – utat mutatnak a célhoz, hogy valamennyi múzeum a jelen gyakorlatnál befogadóbb kulturális térré váljon és aktív tanulásra, részvételre, kommunikációra ösztönözze a fogyatékossgal élő és nem fogyatékos látogatókat (Parry, 2007; Phillips, 2011). A 2-es táblázat (Table 2) olyan intézkedéseket és módszereket tartalmaz, amelyek megfelelnek az érzékszervi fogyatékossgal élő személyek múzeumlátogatás során felmerülő igényeinek. Összegezve, a 2-es táblázat azokat a multiszenzoros, tanulást és szociális teret jellemző tulajdonságokat írja le, amelyek lehetővé teszik, hogy siket és vak látogatók interaktívan élvezhessék a műtárgyakat és saját tapasztalatban, élményben lehessen részük a múzeumban. Tájékozódás és mozgás, tér és közelség, megfelelő

megvilágítás, fényviszonyok, és akusztika, vizuális információkhoz való hozzáférés különféle módszerrel és technikával történő biztosítása, a vizuális információ átalakítása egyéb, érzékszervet érintő, úgy mint hang, vagy taktilis alternatívákká – a teljesség igénye nélkül. A táblázatban szereplő tulajdonságok előmozdítják a látogatók aktív múzeumi részvételét (Argyropoulos & Ravenscroft, 2019; Axel & Levent, 2003; Bousaid, 2004; Kanari & Argyropoulos, 2015; Levi, 2005; Nikolarazi, Kanari, & Marschark, 2020; Parry, 2007; Phillips, 2011; Tsitouri, 2004).

Táblázat 2: Érzékszervi sérült személyek számára akadálymentes hozzáférést megkönnyítő intézkedések

MODUL III

Elmélet és gyakorlat összehangolása

Module III

8. Modul III: Elmélet és gyakorlat összehangolása

Az elmélet és gyakorlat összehangolása című fejezet az ismeretszerzés lenyűgöző élményének leghatékonyabb módjait mutatja be. Mindemellett, amikor az elmélet találkozik a gyakorlattal – és fordítva – a hivatásos szakembereknek, gyakorló szakértőknek módjukban áll reflektálni saját munkájukra, így is javítva, fejlesztve instrukcióikat és vizsgálati módszereiket. Számos tanulmány bizonyítja olyan természetű, kombinált képzések, kurzusok hiányát, amelyekben aktív részvételen alapuló tevékenységek és előadások, esszék, tudományos munkák segítségével készülhetnek fel a jövő szakemberei. Megfigyelhető, hogy a formális és nem-formális tanulás minden területén az elméleti megközelítések és az instrukcionális repertoár közötti direkt kapcsolat alkotja azokat a pilléreket, amelyekre Szakértők és oktatók építhetik munkájuk hatékonyságát a tanulás minősége vonatkozásában (Wæge & Haugaløkken, 2013).

A képzési anyag soron következő fejezete gyakorlati kérdésekre fókuszál, és valamennyi múzeumi dolgozót és egyéb, hasonló tudományterületeken érintett szakembert a tudás és a gyakorlati tapasztalatok, módszerek és technikák reflektív megosztására bátorít.

A Modul III alkotóelemei az alábbiak:

- ✓ A “hozzáférés” / “Akadálymentesítés” értelmezése, elemzése múzeumi kontextusban
- ✓ Bizonyítékokon alapuló tanulmányok
- ✓ Az akadályok sikeres leküzdését célzó tevékenységek (térre, differenciált anyagokra, módszerekre, inkluzív tevékenységekre vonatkozó példák, gyakorlatok)

8.1. A hozzáférés / akadálymentesítés fogalmak értelmezése, elemzése múzeumi kontextusban

Érzékszervi fogyatékosággal élő személyek hozzáférése a múzeumi tevékenységekhez integráns részét kell, hogy képezze a múzeumok koncepciójának és gyakorlatának különös figyelmet fordítva a hozzáférés különféle típusával és az akadálymentesség kölcsönösséget indukáló természetével kapcsolatos ismeretekre (Dodd & Sandell, 1998; Weisen, 2008) (lásd: 6.3). Fontos aláhúznunk, a hozzáférés olyan folyamat, ami előmozdítja és gazdagítja a múzeumi élmények minőségét. A hozzáférés nem technikai kérdés (Wapner, 2013).

Érzékszervi fogyatékosággal élő személyek múzeumi eseményekhez való hozzáféréseinek fejlesztését támogató keretek, alapelemek és elvek az alábbiak:

- ✓ Fogyatékosággal és inklúzióval kapcsolatos ismeretek
- ✓ Az Egyetemes Tervezés keretei beleértve a segítő technológia eszközeit
- ✓ Az Egyetemes Tanulás-Tervezés
- ✓ Az érzékszervi fogyatékosággal élő személyek különféle tulajdonságai, érdeklődése a fogyatékos és az emberi diverzitás kontextusában
- ✓ A különféle (speciális és inkluzív) oktatási környezet iskolai csoportok esetében
- ✓ A különféle képességekkel rendelkező csoportok (pl.: családok, fogyatékos és nemfogyatékos barátok)
- ✓ Közösségekkel, iskolákkal és szervezetekkel való együttműködés
- ✓ Interdiszciplináris megközelítés

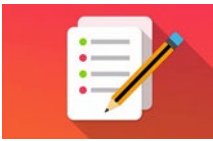

Ne feledje!

A múzeumok hozzáférhető / akadálymentes eseményeiből nem csupán a fogyatékossgal élő emberek profitálnak.

Továbbá, a hozzáférés nem az elkötelezettség szinonimája.

(Rappolt- Schlichtmann & Daley, 2013).

Beszéljük meg!

.....

.....

.....

.....

8.2. Bizonyítékon alapuló tanulmányok - Tér tudatosság - Tájékozódás és közlekedés

A fentemlített, a múzeumi eseményekhez való hozzáférést célzó intézkedések és könnyítések (lásd: 7.4.1., Táblázat 2.) fő tengelyére alapozva, kiemelten hangsúlyosak a tér tudatosság, valamint a tájékozódás és közlekedés kérdései.

Minden kétséget kizáróan, a **fizikai akadálymentes hozzáférés** az első az akadálymentes múzeumlátogatások körülményeit biztosító feltételek sokaságának. Az akadálymentes épített környezet vezérfonalai és szabályai nemzetközi szinten elérhetőek és összhangban vannak minden egyes ország törvénykezési rendszerével. Jóllehet léteznek különbségek múzeumok között (pl.: történelmi épületek, a múzeumok elhelyezkedése, régészeti helyszínek stb.), mind a külső mind pedig a belső környezet, bejáratok, kiállítási

területek, oktató- és bemutatótermek, valamint a mosdók, kávézók stb. esetében figyelembe kellene venni az Egyetemes Tervezés szempontjait

Számos tulajdonság és könnyítés segítségével megvalósulhat az épületek akadálymentes, biztonságos, látogatóbarát használata, amelyek vak és látássérült, siket és nagyothalló, továbbá siketvak személyek tájékozódását és közlekedését is lehetővé teszik. Íme néhány példa:

- ✓ **Domborított jelzésekkel ellátott talaj, mintás burkolat** illeszthető a múzeumi térbe, valamint a külső környezetbe így könnyítve meg a tájékozódást és a közlekedést
- ✓ **Térbeli elrendezés** a fehérbottal vagy kerekesszékekkel történő közlekedés megkönnyítése érdekében a térbeli elrendezés nagyon fontos. Mindez ugyancsak fontos a jelnyelven vezetett túrák és tevékenységek esetében is, mivel vizuális kapcsolatot hoznak létre segítve ezzel a tolmácsok munkáját.
- ✓ **Hallható figyelmeztető jelzések** (speciális figyelmeztető hangok a múzeum bizonyos területein).
- ✓ **Mobil technológiai eszközök**, amelyek a tájékozódásban jelentenek segítséget.
- ✓ **Jól látható kontrasztok** (pl.: fal, padló kontraszt.) Jelenthet könnyebbé a tájékozódásban és a lehetséges akadályok felismerésében, azonosításában, a múzeum tereinek elhatárolásában. Fontos, **jelezni a lépcsők szélét**. A megfelelő színek használata elengedhetetlen aliglátó és hallássérült emberek számára.
- ✓ Megfelelő **burkolat felületkezelés** és dizájn megkönnyítheti a tájékozódást, közlekedést.
- ✓ **Tapintható térképek vagy háromdimenziós modellek** a múzeum épületéről minden emeleten vagy a különféle terekben stb. Specifikus (pl.: tapintható) kiállítások, kiállított tárgyak elhelyezését bemutató tapintható térképekhez,

információkhoz való hozzáférés alapvető szerepet játszanak a múzeumon belüli tájékozódásban. Audió taktilis térképek szintén támogatják a múzeumban való tájékozódást.

- ✓ **Világos, egyértelmű irányokkal, információkkal ellátott térképek és tervrajzok**, amelyek lehetővé teszik, támogatják a kül- és beltéri stb. tájékozódást, közlekedést.
- ✓ **Egyértelmű és egyszerűen megfogalmazott információ** szükséges a siket, a nagyothalló és a siketvak személyek számára. Az egyértelműen, világosan megfogalmazott információ nem csupán a fogyatékossgal élő személyeknek jelent könnyebbséget, minden más, például külföldi, olvasási nehézséggel küzdő stb. látogató profitál belőle.
- ✓ Akadálymentes, egyszerű, világos, egyértelmű **feliratok különféle formában és formátumban** (taktilis, hallható, vizuális). Az információnak tartalmaznia kell szimbólumokat, hogy hozzáférhető, érthető legyen olvasási nehézséggel küzdő személyek és / vagy külföldiek számára is.
- ✓ **Taktilis és Braille információ** megfelelő felszínen a Braille írásban történő olvasás megkönnyítése céljából. **Nagybetűs** címkék, információs anyagok stb.
- ✓ **Az információ megfelelő pozicionálása**, hogy minden információ könnyen hozzáférhető legyen.
- ✓ **A feliratok vizualizálása**. Megfelelő betűtípus és -méret, az információ elérhetősége.
- ✓ **Segítő / vezető kutyák** jelenléte a múzeumokban törvény által biztosított. A múzeum személyzetének tájékoztatása, képzése a segítő kutyákkal kapcsolatos viselkedést illetően felettébb szükséges. Célszerű továbbá vizet biztosítani a segítő kutyáknak a múzeumi látogatás során.
- ✓ **Világítás, fényviszonyok** megfontolása nagyon fontos tényező a múzeum kiállított tárgyainak védelme és a kiállítások tervezése vonatkozásában. A világítás döntő paraméter az

aliglátó, a siketvak, a siket és nagyothalló és mindazon személyek számára, akik a vizualitás bármely eszközének segítségével kommunikálnak. A múzeumi és akadálymentességi szempontok összehangolása, a mérleg serpenyőinek kiegyensúlyozása speciális megoldásokat igényel, hogy sikerrel valósuljon meg a kiállított tárgyak szempontjából biztonságos, valamint a jelnyelvi tolmácsok számára helyénvaló megvilágítás.

- ✓ **A múzeum akusztikája** szintén fontos tényező. A megfelelő **burkolatfelszín-kezelés, valamint a felszín anyaga befolyásolhatja** az akusztikát. **Hallássegítő eszközök (assistive listening devices: ALDs)** és egyéb segítő technológiákhoz való hozzáférés ugyancsak elengedhetetlen (lásd: 8.4)

(Abd Hamid & Edwards, 2013; Argyropoulos & Gentle, 2019; Argyropoulos & Ravenscroft, 2019; Argyropoulos & Kanari, 2015; Boussaid 2004; Ginley, 2013; Nikolarazi, Kanari & Marschark, 2020; Resource, 2001; Taylor, n.d; White book, n.d.).

Hasznos linkek/források:

Részletes információ az **akadálymentes épített környezet** témakörében az alábbi weboldalon érhető el: <http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/#figBfE1ExternalEnvironment>

Továbbá, a Smithsonian Múzeum irányelvei akadálymentes kiállítástervezést illetően (Smithsonian Guidelines for Accessible Exhibition Design):

https://www.sifacilities.si.edu/ae_center/pdf/Accessible-Exhibition-Design.pdf

Minden egyes fentebb közzétett hivatkozás tartalmaz hasznos információkat, alapelemeket, alapfogalmakat az akadálymentes, informatív környezetre vonatkozóan. E

fogalmak egyike a sikettér. A **“Sikettér”**, fogalom alatt az a valóságos tér értendő, amely rendelkezik a siket és halló személyek kommunikációját könnyítő és támogató tulajdonságokkal, sajátosságokkal. E tulajdonságok az alábbi csoportokba rendezhetők: a. szenzoros megközelíthetőség (azaz: térbeli orientáció), b. tér, mozgás szabadság, valamint közelség (azaz, elegendő tér az érthető vizuális kommunikáció, a “jelnyelvi tolmácsolás” biztosításához) c. megvilágítás és színek (azaz, csekély megvilágítás és árnyék kerülendő), és d. akusztika (azaz, visszhang és utórezgések kiküszöbölendő).

“Sikettér” vonatkozásában hasznos linkek/források

“Az építészet változásai a siketség kontextusában”

<https://www.youtube.com/watch?v=FNGp1aviGvE>

“Siket tér – Építészet a siket közösség számára”

<https://www.youtube.com/watch?v=4fy9AcZ4zkU>

A Siket Tér Projekt (Deaf Space Project (DSP))

<https://www.gallaudet.edu/campus-design-and-planning/deafspace>

Ne feledje!

Gondoskodjon róla, hogy minden, a múzeumlátogatást megelőző, valamint a kiállítások akadálymentes hozzáférését biztosító információ legyen akadálymentes formátumban elérhető a múzeum honlapján!

A múzeum tegye honlapját akadálymentesen hozzáférhetővé!

A múzeum dolgozói legyenek tájékozottak a segítő technológiák és a releváns segítségnyújtás vonatkozásában, szükség esetén megfelelő módon tájékoztassák a fogyatékossgal élő látogatókat!

Látássérült személyeknek, és hogyan beszéljünk velük

Az alábbi linkre kattintva nézze meg a videót "How Do I Talk to a Blind Person?" ("Hogyan beszélgetek valakivel, akin nem lát?")

<https://www.youtube.com/watch?v=fh8x7ie96pQ>

És az alábbi videót: "What to do When You Meet Someone Who is Blind" ("Mit tegyünk, ha találkozunk valakivel, aki vak")

<https://www.youtube.com/watch?v=XFbWIOK9Wxo>

Hogyan viselkedjünk, hogyan segítsünk Siket és nagyothalló személyeknek, és hogyan beszéljünk velük

Az alábbi linkre kattintva nézze meg a videót "6 TIPS-How to Talk to a Deaf/HOH Person" ("6 tipp, hogyan beszéljessen Siket és nagyothalló emberekkel") " <https://www.youtube.com/watch?v=d-MHRa0LKG0>

És az alábbi videót: "Dos and Don'ts When Meeting A Deaf Person" ("Mit tegyünk és mit ne tegyünk, amikor Siket vagy nagyothalló emberekkel találkozunk"):

<https://www.youtube.com/watch?v=fMLp7GhX2qc>

8.3. Bizonyítékokon alapuló tanulmányok – A múzeum tárlataihoz való akadálymentes hozzáférés eszközei

A múzeumlátogatások legfőbb okát a kiállítások, tárlatok, gyűjtemények szolgáltatják. A múzeumok nem csupán **gyűjteményeik, profiljuk** (pl. régészet, művészet, néprajz, tematikus múzeum stb.) vonatkozásában, hanem **kiállításdizájn** és **magyarázó, a megértést segítő eszközök** (pl. címkék, videók stb.) vonatkozásában is különböznek egymástól? Így, az érzékszervi fogyatékosággal élő személyek különféle akadályokkal szembesülnek a múzeumlátogatások során a kiállítások, valamint a múzeum által kínált tevékenységek tartalmát illetően (pl. vezetett séta, pedagógiai programok.).

A látássérült személyek nyilvánvalóan a “látás” terét korlátozó akadályokkal találkozhatnak (Argyropoulos & Kanari, 2015; Hetherington, 2000), míg a Siket és nagyothalló személyek különböző kulturális identitásuk (lásd.: 7.1), nyelvi stílusuk és kognitív készségeik miatt ütköznek akadályokba (Nikolarazi, Kanari & Marschark, 2020). Az érzékszervi fogyatékosággal élő személyek számára történő egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása céljából a múzeumok különféle tevékenységeket dolgoznak ki és fejlesztenek eszköztárukat, jóllehet eltérő módon és lehetőségekkel.

Az Alább bemutatunk néhány, az érzékszervi fogyatékosággal élő személyek akadálymentes múzeumi hozzáférését biztosító eszközt:

Ajánlások Siket és nagyothalló személyek számára

- ✓ **Programok jelnyelven.** Számos múzeum biztosít többé-kevésbé rendszeres jelnyelvi tolmácsolást programjai során. A gyakoriság igény- és múzeumfüggő. **Jelnyelvi beszélgetések a múzeumban** címmel létezik beszélgető program Siket múzeumlátogatók számára. E program Siket és halló látogatóknak egyaránt lehetőséget biztosít, hogy együtt fedezzék fél és élvezzék a műalkotásokat. Néhány Jelnyelvi beszélgetések a múzeumban című program elérhető videón azok számára, akik valamilyen okból nem tudnak eljutni a kiállításokra. Például: Smithsonian American Art Museum (<https://americanart.si.edu/education/adult/asl>)

Az alábbi linkre kattintva nézze meg a videót

“National Archives Museum Tour in American Sign Language (ASL)” (Séta a “National Archives Museumban Amerikai Jelnyelven történő vezetéssel):

<https://www.youtube.com/watch?v=6uZac3anNM0>

És az alábbi videót:

“Art Signs - Achelous and Hercules” (A művészet jelei – Achelous és Herkules) Smithsonian American Art Museum

https://www.youtube.com/watch?time_continue=7&v=yJ7tEQn75IM&feature=emb_logo

Ne feledje!

Folyamatosan törekedjen szemkontaktusra a Siket és nagyothalló személyekkel a kommunikáció természetétől függetlenül!

Gondoskodjon elegendő időről, hogy a Siket és nagyothalló múzeumlátogató követhesse a jelnyelvi vezetést, és megnézhesse a kiállítást!

Figyeljen a fényviszonyokra!

(Chin & Reich, 2006)

- ✓ **Multimédiás vezetés** feliratozással vagy jelnyelvi tolmácsolással nagyothalló és Siket emberek számára, illetve feliratozással történő vezetés a jelnyelvet nem használó hallássérült múzeumlátogatók részére. Audio+™ Text Vezetés szintén az egyenlő esélyű hozzáférés eszköze. Ez esetben audió tárlatvezető szkripteket szöveges információkat stb. biztosít a múzeum különféle eszközökkel és formátumban, például teljes képernyő vagy nagyméretű nyomtatott szöveg az audioguide kiegészítéseként.

Hasznos linkek/források:

A jelnyelvi vezetésre vonatkozó részletes információ, példák és jógyakorlatok az alábbi linken érhetők el:

- ✓ Proctor, N. (2005). Providing Deaf and hard-of-hearing visitors with on-demand, independent access to museum information and interpretation through handheld computers. (Siket és nagyothalló emberek önálló múzeumlátogatása során

szükséges információk akadálymentes hozzáférésének biztosítása) Letöltés időpontja: 2020 június 22.: <https://www.museumsandtheweb.com/mw2005/papers/proctor/proctor.html>

- ✓ **Akadálymentes szöveges információ.** Egyszerű szókincs és egyszerű mondatok (szintaxis), képek, grafikák és vizuális elemek szöveggel kombinálva segítik az ötletek, fogalmak, koncepciók stb megértését, mivel a Siket és nagyothalló embereknek eltérőek a kommunikációs szükségleteik.
- ✓ **Írott szöveg** audioguide-ok és feliratozás nélküli videók esetében elengedhetetlen Siket és nagyothalló látogatók esetében.
- ✓ **Feliratozás** például, nyitott feliratozás (pl. videók feliratozása), zárt feliratozás (pl. eszközbe épített feliratozás) és valós idejű feliratozás (pl. előadás és egyéb tevékenységek közben stb.). Fontos figyelembe venni olyan összetett kérdéseket, mint az információ feldolgozására biztosított idő és sebesség, mivel a Siket és nagyothalló embereknek meg kell osztaniuk figyelmüket a különféle vizuális forrásokat illetően. Videók esetében célszerű kerülni a dialógusokat, hogy a Siket és nagyothalló emberek ne veszítsék el a fonalat a dialógusok labirintusában, és minden információ eljusson hozzájuk. (Chin & Reich, 2006; Johnson, 2013; Martins, 2016; Nikolarazi, 2017; Nikolarazi, Kanari & Marschark, 2020; Proctor, 2005; White book, n.d.).

Nézz meg a Metropolitan Museum of Art honlapját a Siket és nagyothalló múzeumlátogatók akadálymentes hozzáférését könnyítő megoldások tárgyköreiben:

<https://www.metmuseum.org/events/programs/access/visitors-who-are-deaf>

Ajánlások vak és látássérült személyek számára

✓ **Tapintható tárlatvezetés, tapintható kiállítások, gyűjtemények, tapintható tárgyak.** Számos múzeum szervez tapintható tárlatvezetéseket, kiállításokat látássérült múzeumlátogatók részére világszerte (jöllehet, e programok gyakran csupán ideiglenesek), vagy biztosítanak teret tapintható tárgyaknak. Más esetben a múzeumok kiválasztanak néhány kiállított műtárgyat az állandó tapintható tárlatvezetésekhez. A tapintható gyűjtemények tapintható anyagokkal, (pl.: diagramok), Braille-írással és nagyméretű betűvel nyomtatott, verbális / audionarrációs információkkal is kiegészülnek. A múzeumok kiválaszthatják a gyűjteményükben található specifikus, tapintható műtárgyakat.

Példaként látogasson el a British Museum honlapjára:

“Touch tour in the Egyptian Sculpture Gallery in the British Museum”

<https://www.britishmuseum.org/visit/accessibility-museum>

(Tapintható tárlatvezetés a British Museum egyiptomi galériájában)

Az alábbi linkre kattintva nézze meg a: “Byzantine Museum - Access to Cultural Heritage PART II The Touch Tour” (Byzantine Museum - Kézzelfogható kulturális örökség II. rész) című videót.

<https://www.youtube.com/watch?v=mwRjWhd1kYs>

✓ **Háromdimenziós modellek, kópiák, szobrok.** Számos múzeum, profiljától függően, alkalmazza valamelyik, vagy akár valamennyi, fentemlített módszert, hogy gyűjteményét akadálymentessé tegye. A 3D-s nyomtatás és más új technológiák új lehetőségeket kínálnak a múzeumok számára, hogy látássérült látogatóik hozzáférjenek a gyűjteményekhez, és részt vehessenek a pedagógiai programokban.

Az alábbi linkre kattintva nézze meg az "Art exhibit lets blind visitors touch masterpieces in Madrid" ("Tapintható művészet, tapintható, kiállítás korábban negligált látogatók részére Madridban") című videót" <https://www.youtube.com/watch?v=dF5oTdfyfwc>

Az alábbi linkre kattintva megnézheti a philadelphiai University of Pennsylvania Museum of Archaeology and Anthropology (Penn Museum) gyakorlatát <https://www.youtube.com/watch?v=DdtVcXpcilk>

✓ **Tapintható diagramok, tapintható térképek, tapintható grafikák** ugyancsak az alkalmazott és alkalmazandó, az akadálymentes hozzáférést támogató múzeumi gyakorlat részei. A tapintható diagramok nem pontos tapintható kópiák, vagy az eredeti képek reprodukciói. A taktilis (tapintható) diagramok elkészítését specifikus irányelvek, vezérfonalak segítik.

Az alábbi linkre kattintva nézze meg a "Creating Tactile Graphics" ("Így készül a taktilis grafika") című videót: https://www.youtube.com/watch?v=QeulfaWn_Ps

Hasznos linkek / források:

A tapintható diagramok elkészítését segítő részletek az alábbi linken érhetők el: BANA (2011) <http://www.brailleauthority.org/tg/web-manual/index.html>

Íme, néhány példa ...

✓ **Audioguide-ok, verbális / audiónarráció** a múzeum gyűjteményéhez való akadálymentes hozzáférés, valamint megértés nélkülözhetetlen eszközei. Levent, Kleege és Pursley (2013) állítja, a kiállított tárgyak verbális leírása, valamint a verbális leírással kiegészített tárlatvezetés kiemelt szerepet játszik, így fontos tényező a látássérültek számára akadálymentes múzeumi gyakorlat megvalósításában. A verbális leírás kiegészítheti a tapintható anyagokat, például a diagramokat, vagy letölthető okostelefonra MP3 formátumban. Audiónarráció alkalmazása javasolt videók és egyéb képleírások esetében is.

Válasszon egy műkincset, és próbálja meg leírni, elmesélni, hogy milyen...

Az alábbi linkre kattintva nézze meg a "Discovery PENS":
"Discovery PENS launch - at Bristol Museum and Art Gallery"
audiónarrációt bemutató videót:

<https://www.youtube.com/watch?v=uVIIjurz5fss>

✓ **Információ Braille- valamint nagyméretű betűs nyomtatásban.** Akadálymentes információ, pl.: katalógusok, brossúrák, címkék ugyancsak nélkülözhetetlenek a látássérült múzeumlátogatók számára.

✓ **Akadálymentes honlapok** részét kell, hogy képezzék a múzeum irányelveinek és gyakorlatának. A honlapok világos, akadálymentes információkkal, képleírással kell, hogy segítsék a képernyőolvasót vagy más segítő technológiát használó látogatókat.,

(Axel & Levent, 2003; BANA, 2011; Candlin, 2004; Ginley, 2013; Levent, Kleege & Pursley, 2013; Mason & Arter, 1997; Leporini & Norscia, 2008; Undeen, 2013).

Ajánlások siketvak személyek számára

Számos, az imént említett könnyítés és intézkedés bevezetése, alkalmazása segítséget jelent siketvak múzeumlátogatók esetében is, (például a háromdimenziós modellek, kópiák, szobormásolatok, taktilis térképek, Braille-írással és nagyméretű betűvel nyomtatott magyarázatok stb.). Számos múzeum lehetővé teszi, hogy siketvak látogatói az eredeti műalkotásokat vegyék kézbe az alábbi kontextusokban:

- ✓ **Vezetett és önálló múzeumi séták**, néhány múzeumban mód nyílik arra, hogy a siketvak látogatók, Braille-írással vagy nagyméretű betűs nyomtatásban kiadott illetve audiónarrált magyarázó szövegekkel ellátva, önállóan tekinthessék meg a kiállításokat, fedezzék fel a műtárgyakat.
- ✓ **Gazdag szenzoros élmény, tapintható tárlat**. Néhány múzeum szerte a világon szervez tapintható tárlatvezetést azzal a céllal, hogy biztosítsa siketvak látogatók a környezettel történő, akadálymentes interakcióját, beleértve a mozgás, ízlelés, szaglás és érintés élményét.

Továbbá, siketvak látogatók számára a múzeumok biztosítanak:

- ✓ **Programokat a siketvak manuális ábécéjén alapuló jelnnyelven – előmozdítandó a kommunikációt.**
- ✓ **Személyi segítséget** olyan szakember személyében, aki egyénileg nyújt segítséget a siketvak múzeumlátogató számára. A személyre szabott segítség az élményszerzést, valamint a programokba való bekapcsolódást is magában foglalja.

(lásd: <https://www.tsbvi.edu/tb-jobs/tb-intervener>).

- ✓ **A kommunikáció különféle módjai.**

Augmentatív és alternatív kommunikációs (AAC) módszerek és technikák alkalmazhatók, mint például Braille, kézmozdulatok, taktilis képek, sztory boxok, tárgyak, tapintható, megfogható tárgyak, segítő technikai eszközök, alkalmazások, hogy lehetővé tegyék a kommunikációt, helyettesítsék a beszédet vagy az írást.

A segítő technológia nélkülözhetetlen eszköze a kommunikáció megkönnyítésének, az élményszerzésnek, valamint a

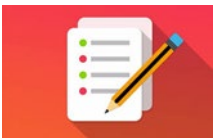
megtapasztalásnak a múzeumlátogatások során. Például Voice Output Communication Aid (VOCA). A segítő technológia bizonyos környezetben kiválthatja a személyi segítőt.

(Argyropoulos, Nikolarazi, & Papazafiri, 2020; Dann & Dann, 2013; Diekmann & McCabe, 2011; Hersch, 2014; Skilton, Boswell, Prince, Francome-Wood, & Moosajee, 2018; Zajabacz, 2012).

\Hasznos linkek / források:

Érdekes és kreatív ötletek segítik a fogyatékosággal élő személyek, így a siketvak emberek művészet-élményét. Az alábbi linke kattintva, megnézheti és reflektálhat is a “The Deafblind live art project” (“Művészetet élni – siketvakon Projekt) című videóra: <https://www.abc.net.au/radionational/programs/lifematters/museum-of-imagined-touch/5844884>

Komplex feladatok

Készítsen a 2-es táblázathoz hasonló táblázatot, amelyben felsorolja az érzékszervi fogyatékosággal élő látogatókra vonatkozó intézkedéseket, könnyítéseket, és győződjön meg javaslatai relevanciájáról és megvalósíthatóságáról abban a múzeumi közegben, amelyben dolgozik.

.....

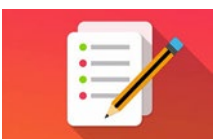
.....

.....

.....

.....

.....

.....

Múzeuma honlapjának melyik szegmensén változtatna, és miért?

Látogasson el újra a British Museum honlapjára a tapintható tárlatvezetés témakörét illetően:

<https://www.britishmuseum.org/visit/accessibility-museum>

Valamint a Van Gogh Museum honlapjára, ahol a nagyothalló és s/Siket látogatókat érintő gyakorlatról tájékozódhat.

<https://www.vangoghmuseum.nl/en/plan-your-visit/accessibility/deaf-visitors-and-the-hard-of-hearing>

Tegyen javaslatot saját múzeuma honlapjának akadálymentes hozzáférése érdekében.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8.4. Bizonyítékokkal alátámasztott tanulmányok – Kisegítő technológiai eszközök

Amint azt korábban már említettük, (lásd: 6.3.), az egyetemes tervezés érinti a fogyatékossgal élő személyek életminőségét könnyítő technológiákat és eszközöket (UN, 2006, 2. cikk). A folyamatos technikai fejlődés, haladás befolyásolja a fogyatékossgal élő személyek életminőségét a mindennapok és a társadalmi részvétel kontextusában. Egyre növekszik azon eszközök és technológiák száma, amelyek célja megkönnyíteni a fogyatékos, így az érzékszervi fogyatékossgal élő emberek (például, a vakok, S/siketek, nagyothallók, valamint a siketvakok) életét. Ide tartozik a segítő technológia, az augmentatív és az alternatív kommunikációs eszközpark stb. (Argyropoulos & Ravenscroft, 2019; Carrizosa, Sheehy, Rix, Seale & Hayhoe, 2020; MacLachlan et al., 2018).

A segítő technológia jelenléte kiemelt szerepet játszik olyan kulturális térben, mint amilyen a múzeum. Kutatók népes tábora véli úgy, hogy a digitális technológia beleértve a

segítő technológiát is, óriási jelentőséggel bír fogyatékossgal élő és ép személyek esetében egyebek mellett múzeumi kontextusban (Carrizosa et al., 2020). Számos mobil eszközön (pl.: táblagépen, okostelefonon), vagy múzeumi térben használható alkalmazás létezik, ezek egyike például a QR (Quick Respons / gyors válasz) kód. A fenti fejezetekben már érintőlegesen szerepeltek a honlapok akadálymentességét érintő kérdéseken túl (például, képleírások, képernyőolvasó szoftvert használó látássérültek számára hozzáférhető információk), 3D-nyomatás, továbbá, írott anyagokat biztosító alkalmazások, például, multimédia-gájdok, audió-narráció hallás- és látássérült személyek számára letölthető a múzeum honlapjáról **mobil eszközökre** megkönnyítve így a tájékozódást stb.

E fejezetben bemutatunk néhány, a segítő technológiákról szóló példát. Az Individuals Disability Education Act (IDEA) (Fogyatékossgal élő személyek egyenlő oktatási esélyeit garantáló törvény) szerint:

Segítő technológiának tekintendő bármely eszköz, készülék, vagy termékrendszer, amely akár hozzáférhető kereskedelmi forgalomban, akár nem, módosított, vagy testreszabott, használata által növeli, fenntartja, vagy javítja a fogyatékossgal élő gyermek funkcionális képességeit. A segítő technológia fogalom nem vonatkozik az orvosi, műtéti úton implantált eszközökre. (<https://sites.ed.gov/idea/regs/b/a/300.5>).

A következő, a lehetőségeket bemutató példák alapjául a Táblázat 2 szolgál (lásd: 7.4.1).

✓ **Hallássegítő eszközök (assistive listening devices: ALDs)** nagyon fontos szerepet játszanak a nagyothalló emberek életében, és jelentős segítséget nyújtanak múzeumi környezetben akár oly módon, hogy felerősítik a hangot, vagy csökkentik a háttér zajait. A múzeum bármely pontján (például, auditorium, aula) biztosítani kellene az eszközökhöz való hozzáférést. Az eszközök lehetnek hordozhatók, vagy ideiglenesen használhatók, és bármikor hozzáférhető hallássérült múzeumlátogatók számára. Ezen eszközök és hasonló technológiák, mint ahogy erre korábban már felhívtuk a figyelmet, kompatibilisek kell, hogy legyenek a hallássérült emberek saját, a

hallásukat segítő eszközeivel, hogy megkönnyítsék a kommunikációt és előmozdítsák a műtárgyak, valamint a művészet élvezetét. Fontos, hogy a múzeum dolgozói tisztában legyenek az eszközök használatával, és azzal, hogy az eszközök hogyan felelhetnek meg a hallássérült látogatók igényeinek. Az eszközökkel és elérhetőségükkel kapcsolatos információknak szerepelnie kellene a múzeum honlapján.

✓ **FM adóvevő rendszer, infra rendszerek és indukciós hurkok** a hallássegítő eszközök legfőbb típusai. Az **FM rendszerek** esetében a nagyothalló személy egy fülhallgatót kap, amely a látogató saját eszközéhez, vagy cochleáris implantátumához kapcsolódik. Egyéb esetben – amikor a hallássérült látogató nem használ segédeszközt – az FM rendszerek csakúgy, mint az infra rendszerek fejhallgatók, vagy egyéni indukciós hurkok segítségével használhatók, vagy kapcsolódhatnak saját segédeszközhöz, vagy cochleáris implantátumhoz. Az indukciós hurkok a múzeum különféle pontján (például: auditorium, aula) elérhetők, közvetlenül a hallássérült látogató saját segédeszközéhez kapcsolódva működnek. E rendszer kialakításának egyik fontos ismérve, tulajdonsága, hogy a hallássérült látogató saját igényének és hallókészülékének megfelelően állíthatja be a hangerő szintjét.

(Johnson, 2013; Nikolarai, Kanari, & Marschark, 2020).

Hasznos linkek/források

“What is a hearing loop”. Indukciós hurkokkal kapcsolatos további információkat az alábbi linke kattintva talál:

<https://www.hearinglink.org/living/loops-equipment/hearing-loops/what-is-a-hearing-loop/>

“FM systems”. Az FM adóvevő rendszereket bemutató bővebb információkért kattintson az alábbi linke:

<https://www.hearinglink.org/living/loops-equipment/fm-systems/>

A hallást segítő eszközöket bemutató videót az alábbi linkre kattintva nézheti meg. A film címe: "Assistive Listening Devices:"

<https://www.youtube.com/watch?v=2m5dYwcBfow>

✓ **Beépített nagyítóval ellátott képernyők, hordozható és asztali olvasó tv-k.** A segítő technológiák e típusa és eszközei a látássérült személyek szükségleteit hivatottak kielégíteni. Céljuk javítani az érintett személyek látásmaradványát. Az optikai segédeszközök különféle típusa (pl.: kézi nagyító, nagyító szemüveg, távcső szemüveg) felelhet meg a látássérült személyek igényeinek, és teheti számukra akadálymentessé a múzeum műkincseit. A kiállítások jellegétől függően, egyéb interpretatív, leíró eszközök is segítséget jelenthetnek az információhoz való akadálymentes hozzáférésben a múzeum különböző tereiben, mint például a könyvtár. **Zárt rendszerű (zárt láncú) televízió (CCTV)** (hordozható, vagy asztali olvasó tv) megfelelően kontrasztos beállítása, nagyméretű képek, szövegek vetítése stb. szintén segíti a látássérült érdeklődők akadálymentes múzeumlátogatását. (Argyropoulos & Ravenscroft, 2019)

Hasznos linkek / források

Az alábbi linkre kattintva nézze meg a "Portable Video Magnifiers in Museums". ("Hordozható nagyítók a múzeumban") című weboldalt

<https://www.afb.org/aw/3/2/14947>

Nézze meg az "Accessibility at the Canada Science and Technology Museum" ("Akadályok nélkül a a Kanadai Tudomány és Technika Múzeumában") https://www.youtube.com/watch?v=z-_TLP369Gc

✓ **Viselhető segédeszközök, viselhető technológia** számos olyan eszközt foglal magába, ami megkönnyíti látássérültek akadálymentes

hozzáférését a hétköznapok tevékenységeihez, a társadalmi élethez, például a tájékozódást és az információ szerzést illetően. Ezen eszközök egyike az OrCam My Eye. Ez esetben egy kamera alakítja át az információt egyéb (hallható) formátumba Ily módon biztosítva látássérültek akadálymentes hozzáférését dokumentumokhoz, feliratokhoz, címkékhez stb. Okos szemüvegek szintén segítik a látássérültek akadálymentes információ szerzését. A fent említett példák csupán indikálják azokat a lehetőségeket, amelyeket a hordozható technológia biztosít látássérültek számára a mindennapokhoz, a társadalmi élethez, így a múzeumhoz való akadálymentes hozzáférést. (Argyropoulos & Ravenscroft, 2019)

Az "OXSIGT Prism Glasses - National History Museum" <https://www.youtube.com/watch?v=0dO4NJB1WBs> című videót a fenti linkre kattintva nézheti meg.

Az OrCam My Eye eszközzel kapcsolatos részletes információt az alábbi linkre kattintva talál <ps://www.orcam.com/en/myeye2/>

A Viselhető technológia eszközeivel kapcsolatos részletes információ az alábbi weboldalon található: <https://www.wearable-technologies.com/2018/12/these-new-generation-of-wearables-are-empowering-blind-and-the-visually-impaired/>

Gondolja át, az Ön múzeumában hogyan alkalmazható a segítő technológia. Milyen információra, segítségre, támogatásra lenne szüksége? Milyen egyéb gondolata, kérdése van? Beszéljük meg...

.....

.....

Ne feledje!

A múzeum dolgozóinak tudnia kell, hogyan használható a segítő technológia, hogy segíthessen az érzékszervi fogyatékossgal élő látogatóknak

(Carrizosa et al, 2020)

....és végül!!

A múzeumot azok a dolgozók teszik akadálymentessé, inkluzívvá, akik elkötelezettek a múzeum működése és szolgáltatásai mellett. Az inkluzív múzeum sikeres megvalósításának KULCSA az együttműködés más múzeumok és a fogyatékossgal élő személyek szervezeteinek, intézményeinek szakembereivel!

Felhasznált források

- Abd Hamid, N.N., & Edwards, A.D.N. (2013). Facilitating route learning using interactive audio-tactile maps for blind and visually impaired people. In: *CHI '13 Extended abstracts on human factors in computing systems* (pp. 37–42). New York: Association for Computing Machinery. Retrieved May 25 2020 from <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/2468356.2468364>
- Allman, B.C., & Lewis, S. (2014). A strong foundation: The importance of the expanded core curriculum. In: C.B. Allman & S. Lewis (Eds.), *ECC Essentials. Teaching the expanded core curriculum to students with visual impairments* (pp. 15-30). USA: AFB Press.
- Ambrose, T., & Paine, C. (2018). *Museum Basics*. London: Routledge.
- Anthony, T. L. (2016). Early identification of infants and toddlers with deafblindness. *American Annals of the Deaf*, 161(4), 412–423.
- Antia, S., Jones, P., Reed, S., & Kreimeyer, K. (2009). Academic status and progress of deaf and hard-of hearing students in general education classrooms. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 14, 293-311.
- Argyropoulos, V., & Gentle, F. (2019). Formal and nonformal education for individuals with vision impairment or multiple disabilities and vision impairment. In: J. Ravenscroft (Ed.), *The Routledge Handbook of Visual Impairment* (pp. 118-142). Abingdon: Routledge.
- Argyropoulos, V., & Kanari, C. (2015). Re-imagining the museums through “touch”: Reflections of individuals with visual disability on their experience of museum-visiting in Greece. *ALTER, European Journal of Disability Research*, 9, 130-143.
- Argyropoulos, V., & Ravenscroft, J. (2019). Assisting people with vision impairments through technology. In: A. Tatnall (Ed.), *Encyclopedia of Education and Information Technologies* (pp. 1-10). Cham: Springer Nature.
- Argyropoulos, V., Kanari, Ch., & Chamonikolaou, S.L. (2017). Training activities in issues of access of persons with disabilities in museums and archaeological sites: A case study. *On line International Journal MuseumEdu*, 5, 35-53 (in Greek). Retrieved 20 May, 2020 from <http://museumedulab.ece.uth.gr/main/sites/default/files/A.%202..pdf>
- Argyropoulos, V., Nikolarazi, M., & Papazafiri, M. (2020). Alternative routes towards literacy for individuals with deafblindness: The role of assistive technology. In S. Easterbrooks & H. Dostal (Eds), *The Oxford Handbook of Deaf Studies in Literacy*. Oxford: Oxford University Press.
- Argyropoulos, V., Nikolarazi, M., Kanari, Ch., & Chamonikolaou, S. (2016). Education and access of students with visual disabilities to culture. Redefining the role of museums. *International Conference of Education and New Developments, Conference Proceedings. Ljubijana, Slovenia 12- 14 June 2016* (pp. 374-378). World Institute for Advanced Research and Science.

- Axel, S. E. & Levent, S. N. (Eds.) (2003). *Art beyond Sight, A resource Guide to Art, Creativity and visual impairment*. New York: AFB Press.
- Baines, L. (2008). *A teacher's guide to multisensory learning. Improving literacy by engaging the senses*. Alexandria, VA: ASCD.
- Barnes, C., Mercer, G., & Shakespeare, T. (1999). *Exploring disability. A sociological introduction*. Cambridge: Policy Press
- Best, B.A. (1992). *Teaching Children with Visual Impairments*. Milton Keynes: Open University Press.
- Black, G. (2005). *The engaging museum. Developing museums for visitor involvement*. London: Routledge.
- Black, G. (2012). *Transforming museum in the twenty first century*. London: Routledge.
- Bodsworth, S., Clare, I., & Simblett, S. (2011). Deafblindness and mental health: psychological distress and unmet need among adults with dual sensory impairment. *British Journal of Visual Impairment*, 29(1), 6-26.
- Brabyn, J., Schneck, M., Haegerstom-Portnoy, G., & Lott, L. (2007). Dual sensory loss: overview of problems, visual assessment and rehabilitation. *Trends in Amplification*, 11(4), 219-226.
- Bruce, S.M., & Borders, C. (2015). Communication and Language in Learners Who Are Deaf and Hard of Hearing with Disabilities: Theories, Research, and Practice. *American Annals of the Deaf*, 160(4), 368-384.
- Boussaid, M. (2004). Access of individuals with visual impairments: Reality and prospects. In: A. Tsitouri (Ed.), *Access of people with disabilities in spaces of culture and sport. Proceedings* (pp.55-59). Athens: Ministry of Culture (in Greek).
- Candlin, F. (2004). Don't Touch! Hands Off! Art, blindness and the conservation of expertise. *Body & Society*, 10(1), 71-90.
- Carreroza, H.G., Sheehy, K., Rix, J., Seale, J. & Hayhoe, S. (2020). Designing technologies for museums: Accessibility and participation issues. *Journal of Enabling Technologies*, 14(1), 33-39.
- CAST (2018). *Universal Design for Learning Guidelines version 2.2*. Retrieved from <http://udlguidelines.cast.org>
- Chin, E., & Reich, C. (2006). "Life in Translation": Addressing deaf visitors in museums with an American Sign Language (ASL) multimedia tour. National Center for Technological Literacy. Museum of Science, Boston. Retrieved 2 June, 2020 from <https://openexhibits.org/wp-content/uploads/papers/2006-3%20%20Life%20in%20Translation-ASL%20Multimedia%20Tour.pdf>
- Convertino, C., Borgna, G., Marshark, M., & Durkin, A. (2014). Word and world knowledge among deaf learners with and without cochlear implants. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 19, 471-483.
- Court, H., McLean, G., Guthrie, B., Mercer, S. W., & Smith, D. J. (2014). Visual impairment is associated with physical and mental comorbidities in older adults: a cross-sectional study. *BMC Medicine*, 12(181), 1-8.

- Coxall, H. (2006). Open minds: Inclusive practices. In H. H. Genoways (Ed.), *Museum philosophy for the twenty-first century* (pp. 139-149). United States: Altamira Press.
- Dalby, D., Hirdes, J., Stolee, P., Strong, J., Poss, J., Tjam, E., & Ashworth, M. (2009). Characteristics of individuals with congenital and acquired deaf-blindness. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 103, 93-102.
- Dammeyer, J. (2014). Deafblindness: A review of the literature. *Scandinavian Journal of Public Health*, 42, 554-562.
- Dann, Elizabeth, with Graham Dann. (2013). Sightseeing for the Sightless and Soundless: Tourism Experiences of the Deafblind. *Tourism, Culture & Communication*, 12, 125-40.
- Diekmann, A., & McCabe, S. (2011). Systems of social tourism in the European Union: A critical review. *Current Issues in Tourism*, 14(5), 417-30.
- Dodd, J., & Sandell, R. (1998). *Building Bridges. Guidance for museums and galleries on developing audiences*. London: Museums and Galleries Commission.
- Dodd, J., & Sandell, R. (Eds.) (2001). *Including museums. Perspectives on museums, galleries and social inclusion*. Research Centre for Museums and Galleries, Department of Museum Studies, Leicester. Retrieved May 8, 2020 from <https://le.ac.uk/rcmg/research-archive/including-museums>
- Dunn, R. (1990). Rita Dunn answers questions on learning styles. *Educational Leadership*, 48(2), 15-19.
- Falk, J., & Dierking, L. (2013). *The museum experience revisited*. London - New York: Routledge.
- G3ICT White Paper (2018). *E-accessible culture. A G3ict Business Case White Paper Series*. G3ict: Global Initiative for Inclusive Information and Communication Technologies.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1993). *Multiple intelligences: The theory in practice*. New York: Basic Books.
- Gibbs, K., Sani, M., & Thompson, J. (Eds.) (2007). *Lifelong learning in museums. A European handbook*. Ferrara: Edisai srl. Retrieved 2 June, 2020 from <http://online.ibr.regione.emilia-romagna.it/I/libri/pdf/LifelongLearninginMuseums.pdf>
- Ginley, B. (2013) Museums: A whole new world for visually impaired people. *Disability Studies Quarterly*, 33 (3). Retrieved 2 June, 2020 from <http://dsq-sis.org/article/view/3761/3276>
- Gregory, G.H., & Chapman, C. (2012). *Differentiated instructional strategies: One size doesn't fit all* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Hansen, A. (2014). The heritage learning framework and the heritage learning outcomes. In: D. Christidou (Ed.), *Implementing heritage learning outcomes* (pp. 7-24). Östersund: Jamtli Förlag, Fornvårdaren 37.
- Hell, J. (1983). *Perception and Cognition*. University of California Press.

- Hersh, M. A. (2016). Improving Deafblind Travellers' Experiences: An International Survey. *Journal of Travel Research*, 55(3), 380-394.
<https://doi.org/10.1177/0047287514546225>
- Hetherington, K. (2000). Museums and the Visually Impaired: The Spatial Politics of Access. *The Sociological Review*, 48 (3), 444-463.
- Hintermair, M. (2010). Health-related quality of life and classroom participation of deaf and hard-of-hearing students in general schools. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 16, 254-271.
- Hodges, L. (2000). Effective teaching and learning. In: S. Aiken, M. Buultjens, C. Clark, J. T. Eyre, & L. Pease (Eds), *Teaching Children who are Deafblind* (pp. 167-199). London: David Fulton Publishers.
- Holbrook, M. C., & Koenig, A., J. (2000). Basic techniques for modifying instruction. In A. J. Koenig & M. C. Holbrook (Eds.), *Foundations of Education. Vol. II. Instructional Strategies for Teaching Children and Youths with Visual Impairments* (pp. 173-193). New York: AFB Press.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). Education, communication and interpretation: Towards a critical pedagogy in museums. In: E. Hooper-Greenhill (Ed.), *The educational role of the museum* (pp. 3-27). London: Routledge.
- Hooper-Greenhill, E., Sandell, R, Moussouri, T., & O'Riain, H. (2000). *Museums and social inclusion-The GLLAM report*. Leicester: Research Centre for Museums and Galleries, Department of Museum Studies, University of Leicester. Retrieved 17 June, 2020 from <https://le.ac.uk/rcmg/research-archive/museums-and-social-inclusion>.
- Huebner, K. (2000). Visual impairment. In M. Cay Holbrook & A. J. Koenig (Eds.), *Foundations of education, History and theory of teaching children and youths with visual impairments (Vol. I)* (pp.55-76). New York: AFB Press.
- ICOM/MDPP (2018). *Report and Recommendations*. Retrieved April 20, 2020 from https://icom.museum/wp-content/uploads/2019/01/MDPP-report-and-recommendations-adopted-by-the-ICOM-EB-December-2018_EN-2.pdf
- Johnson, K. (2013). *Accessibility for Deaf and hard of hearing audiences at cultural institutions. A project access white paper*. Art Beyond Sight. Retrieved 12 June, 2020 from http://www.artbeyondsight.org/mei/wp-content/uploads/WP_DeafAccess.pdf
- Kanari, H., & Argyropoulos, V. (2014). Museum educational programmes for children with visual disabilities. *The International Journal of the Inclusive Museum*, 6(3), 13 - 26.
- Kim, R.S., Seitz, A.R., & Shams, L. (2008). Benefits of stimulus congruency for multisensory facilitation of visual learning. *PLoS ONE* 3(1) e1532. Retrieved 10 June, 2020 from <https://journals.plos.org/plosone/article/file?type=printable&id=10.1371/journal.pone.0001532>
- Kyriacou, M., Pronay, B., & Hathazi, A. (2015). *Report of the mapping exercise carried out by the commission of persons with visual impairment and additional disabilities*. EBU document. Retrieved 25 May, 2020 from <http://www.icevi-europe.org/files/2015/additional-disabilities.pdf>

- Leporini, B., & Norscia, I. (2008). "Fine Tuning" image accessibility for museum websites. *Journal of Universal Computer Science*, 14(19), 3250-3264.
- Levent, N., Kleege, G., & Pursley, J. M. (2013). Guest editors' introduction: Museum experience and blindness. *Disability Studies Quarterly*, 33(3), Retrieved from <http://dsq-SIs.org/article/view/3751>
- Levi, S. A. (2005). Beyond vision: Integrating touch into museums. The Tactile Museum of the Lighthouse for the Blind in Athens, Greece. *The Braille Monitor*, 48(6), Retrieved 20 May, 2020 from <http://www.nfb.org/images/nfb/Publications/bm/bm05/bm0506/bm0506tc.htm>
- Mace, R. (1988). *Universal design: housing for the lifespan of all people*. Rockville, MD: Department of Housing and Urban Development.
- Martins, P.R. (2016). Engaging the d/Deaf audiences in museums. A case study at the Caluste Gulbenkian Museum. *Journal of Museum Education*, 41(3), 202-209.
- Mason, H. & Arter, C. (1997). The preparation of raised diagrams. In: H. Mason & S. McCall (Eds.), *Visual impairment. Access to education for children and young people* (pp. 171-178). London: David Fulton Publishers
- Miller, O., & McClarty, M. (2000). Curricular frameworks. In: S. Aiken, M. Buultjens, C. Clark, J. T. Eyre, & L. Pease (Eds.), *Teaching Children who are Deafblind* (pp. 141-166). London: David Fulton Publishers.
- Moussouri, T. (2007). Implications of the Social Model of Disability for visitor research. *Visitors Studies*, 10(1), 90-106.
- Nikolarazi, M. (2007). Analysing the concept of deaf identity. *Hellenic Journal of Psychology*, 4, 185-204.
- Nikolarazi, M., Kanari, C., & Marschark, M. (2020). Tickets for the inclusive museum: Accessible opportunities for nonformal learning by deaf and hard-of-hearing individuals. In M. Marschark & H. Knoors (Eds.), *The Oxford Handbook of Deaf Studies in Learning and Cognition* (pp. 391-406). New York, NY: Oxford University Press.
- Oliver, M. (1990). *The politics of disablement*. London: Macmillan.
- Parry, R. (2007). *Recording the museums: Digital heritage and the technologies of change*. London, UK: Routledge.
- Partington- Sollinger, Z., & Morgan, A. (2011). Shifting Perspectives. Opening up museums and galleries to blind and partially sighted people. Culture Link, RNIB, MLA. Retrieved 15 May 2020 from <https://g3ict.org/publication/shifting-perspectives-opening-up-museums-and-galleries-to-blind-and-partially-sighted-people>
- Pashler, H., McDaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2009). Learning styles: Concepts and evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9(3), 105-119. Retrieved 10 June, 2020 from <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1111/j.1539-6053.2009.01038.x#bibr12-j.1539-6053.2009.01038.x>

- Petrovsky, D. V., Sefcik, J. S., Hanlon, A. L., Lozano, A. J., & Cacchione, P. Z. (2019). Social engagement, cognition, depression, and comorbidity in nursing home residents with sensory impairment. *Research in Gerontological Nursing*, 2(5), 217-226.
- Phillips, N. (2011). *Developing digital media for museums exhibitions: Environment, collaboration and delivery*. Unpublished thesis, Massey University, Manawatū New Zealand.
- Pinto, J. M., Wroblewski, K. E., Huisingh-Scheetz, M., Correia, C., Lopez, K. J., Chen, R. C.,... Kern, D. W. (2017). Global sensory impairment predicts morbidity and mortality in older U.S. adults. *The American Geriatrics Society*, 65, 2587-2595.
- Proctor, N. (2005). Providing Deaf and hard-of-hearing visitors with on-demand, independent access to museum information and interpretation through handheld computers. Retrieved 15 June, 2020 from <https://www.museumsandtheweb.com/mw2005/papers/proctor/proctor.html>
- Rappolt-Schlichtmann, G., & Daley, S. G. (2013). Providing access to engagement in learning: The potential of Universal Design for Learning in museum design. *Curator*, 56, 307-321.
- Reich, C., Lindgren-Streicher, A., Beyer, M., Levent, N., Pursley, J. & Mesiti, L.A. (2011). *Speaking Out on Art and Museums: A Study on the Needs and Preferences of Adults who are Blind or Have Low Vision*. Report. Museum of Science, Boston & Art Beyond Sight, Retrieved April 25, 2020 from http://www.artbeyondsight.org/docs/Speaking%20Out_oct%2011%201-55.pdf
- Resource. (2001). *Disability directory for museums and galleries*. London, UK: Resource. The Council for Museums, Archives and Galleries. Retrieved May 30, 2020 from https://www.accessibletourism.org/resources/uk_museumsand-galleries_disability_directory_pdf_6877.pdf
- Schalock, M.D. (2015). *The 2015 National Child Count of Children and Youth who are Deaf-Blind*. Monmouth, OR: National Center on Deaf-Blindness, The Research Institute, Western Oregon University. Retrieved 2 June, 2020 from <http://nationaldb.org>
- Sense UK (n.d.). What is deafblindness? Retrieved 2 June, 2020 from <https://www.sense.org.uk/get-support/information-and-advice/conditions/deafblindness/>
- Simcock, P. (2017). One of society's most vulnerable groups? A systematically conducted literature review exploring the vulnerability of deafblind people. *Health & Social Care in the Community*, 25(3), 813-839.
- Skilton, A., Boswell, E., Prince, K., Francome-Wood, P. & Moosajee, M. (2018). Overcoming barriers to the involvement of deafblind people in conversations about research: recommendations from individuals with Usher syndrome. *Research, Involvement and Engagement*, 4, 3-12.
- Taylor, M. (n.d.). Disability. A toolkit for museums working towards inclusion. Foundation Cultural Heritage without Borders. Retrieved 5 June, 2020 from <http://www.bmuseums.net/wp-content/uploads/2018/07/English-Toolkit-2.pdf>

- The Individuals with Disabilities Education Improvement Act of 2004 (IDEA, 2004) Pub. L. Part B, Subpart A, Section 300.8 (c) (2). Retrieved from <https://sites.ed.gov/idea/regs/b/a/300.8/c/2>
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms* (2nd ed). Alexandria, VA: ASCD.
- Tomlinson, C. A. (2014). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners* (2nd ed.). Alexandria, VA: ASCD.
- Tomlinson, C.A., & Allan, S.D. (2000). *Leadership for differentiating schools and classrooms*. Alexandria, VA: ASCD.
- Tsitouri, A. (Ed.) (2004). *Access of People with Disabilities in Spaces of Culture and Sports. Proceedings of Conference Access of People with Disabilities in Spaces of Culture and Sports, Thessaloniki 30 October – 1 November 2003*. Athens: Ministry of Culture (in Greek).
- Undeen, D. (2013, October 15). 3D Scanning, Hacking, and Printing in Art Museums, for the Masses. Retrieved 1 June, 2020 from <https://www.metmuseum.org/blogs/digital-underground/posts/2013/3d-printing>
- Ungar, S. (2008). Ignorance as an under identified social problem. *British Journal of Sociology* 59(2), 301-326.
- United Nations (1948). Universal declaration of human rights. Retrieved 15 June, 2020 from <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- United Nations (2006). *Convention on the rights of persons with disabilities. Optional protocol to the Convention*. Retrieved 10 June, 2020 from <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>
- Wæge, K., & Haugaløkken, O. K. (2013). Research-based and hands-on practical teacher education: an attempt to combine the two. *Journal of Education for Teaching*, 39(2), 235-249.
- Wapner, J. (2013). Mission and low vision: A visually impaired museologist's perspective on inclusivity. *Disability Studies Quarterly* 33(3). Retrieved 1 June, 2020 from <http://dsq-sis.org/article/view/3756/3290>
- Ward, M. O., Grinstein, G., & Keim, D. (2015). *Interactive Data Visualization: Foundations, Techniques, and Applications* (2nd ed.). New York: A K Peters/CRC Press.
- Weisen, M. (2008). How accessible are museums today? In H. J. Chatterjee (Ed.), *Touch in museums. Policy and practice in object handling* (pp. 243-252). Oxford-New York: BERG.
- White book – Handbook of guidelines for making your museum or visitor attraction deaf-friendly. (n.d.). Retrieved 30 May, 2020 from <https://sites.google.com/site/museumsictdeaf/white-book>
- Wittich, W., Southall, K., Sikora, L., Watanabe, D., & Gagne, J. (2013). What's in a name: dual sensory impairment or deafblness? *British Journal of Visual Impairment*, 31(3), 198-208.

Zajadacz, Alina. (2012). Sources of Tourist Information used by Deaf People. Case Study: The Polish Deaf Community. *Current Issues in Tourism*, 17(5), 434-454.

Νικολαράιζη, Μ. (2017). Η πρόσβαση και η συμμετοχή των κωφών και βαρήκοων ατόμων σε χώρους πολιτισμού. Η περίπτωση των μουσείων. *Online International Journal MuseumEdu*, 5, 55-66. Διαθέσιμο στο <http://museumedulab.ece.uth.gr/main/sites/default/files/A.%203..pdf>